Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 225 (17348) | 1986 оной сентябриин 30, вторник | Сэн 3 мүн.

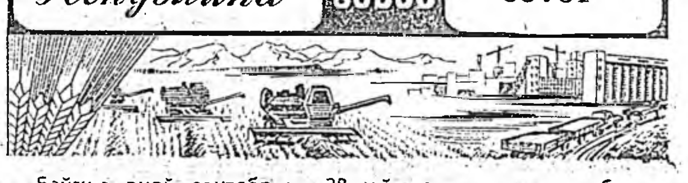
ЭРХИМ ТАРЯАГАА — ЭХЭ ОРОНДОО

РЕСПУБЛИКЫН РАЙОНУУДАЙ ГҮРЭНДЭ ТАРЯА ТУШААХА ДААБАРИИН ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

сентябриин 28-най

МЭДЭЭН

Районууд	Даабаринь бухыдөө (тонноор)	Даабариинь дүүргэлтэ (тонноор)
Мухар-Шэбэрэй	19000	13792
Бэшүүрэй	14000	12661
Зэдын	14000	10074
Хяагтын	8000	7084
Сэлэнгын	5000	5128
Түнхэнэй	4500	2850
Баргажанай	4000	2792
Кабанскын	2000	2000
Хэжэнгын	2000	2045
Хурамхаанай	2000	2000
Загарайн	1500	869
Тарбагатайн	1500	1715
Хориин	1000	1164
Ивалгын	1000	1132
Прибайкалиин	500	455
Республика	80000	65761

Байгша оной сентябриин 28-най мэдээгээр республикын колхоз, совхозууд гүрэндэ ороохо таряа тушааха нэмэлтэ даабарияа 82,2 процент бэелүүлбэ. Иигэжэ районуудай ажахынууд нэмэлтэ даабариин дүүрэтэр таряа тушаан абадаг пунктнуудта үшөө 14,2 мянган тонно ороохо эдэ үдэрнүүдтэ худалдаха ёhотой болоно.

Нэмэлтэ даабаряа дүүргэhэн районуудай тоодо Ивалгын, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Тарбагатайн районууд нэмэжэ оробо. Хяагтын районой ажахынууд нэмэлтэ даабарияа hаядаа бэелүүлхэнь гэхэ гү, али даб дээрэ 88,5 процент дүүргэбэ.

Гэхэтэй хамта. Түнхэнэй, Баргажанай, Загарайн районууд гүрэндэ таряа тушаалгаяа ехэ унжагайруулна. Жэшээлхэдэ, Баргажанай районой колхоз, совхозууд үнгэрhэн гурбан үдэрэй хугасаа соо оройдоол 218 тонно ороохо худалдаhан байна.

Прибайкалиин район нэмэлтэ даабариин дүүрэтэр үшөө 45 тонно таряа худалдаха байна. Хэрбээ эдэнэр үдэр бүхэндэ 7 тонно ороохо тушаадаг hаа, нэмэлтэ даабарияа hаядаашье дүүргэжэ шадахагүй.

Гүрэндэ ехээр таряа тушааха даабаритай Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Зэдын районууд энэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые абаха шухала. Зэдын районойхид hүүлэй үдэрнүүдтэ таряа тушааха хүдэлмэреэ түргэдхэжэ байнхай.

Ивалгын районой hуралсалай «Байгал» ажахын түрүү механизатор Илья Липатович Куприяновай хүтэлбэридэг оньhожоруулагдамал звеногой гэшүүд эдэ үдэрнүүдтэ поли дээрэхи hолоомоёо суглуулжа байнхай.

hОЛООМОЁО СУГЛУУЛНА

Эдэнэр hолоомоёо тюг болгон багсалжа, hүнэй фермэнүүдтэ, хонишодой бригаданuудта зөөжэ үгэнэ. Тус коллектив hүүлэй мэдээгээр дүн хамта найман зуун центнер hолоомо багсалба.

Звенодо элдэб түхэлэй техникэ, түхеэрэлгэнүүд даалгагдажа үгтэнхэй.

Ж. БАЗАРОВ,
hуралсалай «Байгал» ажахын отделениие эрхилэгшэ.

БАЯН БУЛАГАЙХИД ТҮРҮҮЛБЭ

Хүдэриин совхозой Баян Булагай отделениин таряашад ажахы дотороо түрүүлэн таряан ажалаа амжалтатайгаар дүүргэбэ. Хоёрдохи отделениин механизаторнууд байгша ондо 1080 гектар дээрэхи ургасаяа hайн шанартайгаар хуряажа абаа. Тэдэнэр бүхыдөө 16.234 центнер таряа суглуулжа, совхозойнгоо бүхы ажалшадые ехэтэ баясуулба. Энэнь гектар бүхэнhөө дунда зэргээр 16,5 центнер ургаса абтаhан болоно. Тус отделениин таряашад түсэбэй ёhоор 13.570 центнер ороохо абаха байhан юм. Иигэжэ эдэнэр хараалhандаа хүрэжэ шадаа.

Баян Булагай механизаторнууд энэ харюусалгатай хүдэлмэреэ ажалай 21 үдэрэй туршада эрхилжэ дүүргэбэ. Социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ гараhан комбайнернуудай тоодо Владимир Тайшихин, Владимир Очиров, Доржи Бадмаев гэгшэд үндэр дүнгүүдые түйлаhан байна.

Эндэхи ороохоной тоог дээрэ эршэтэ ажал түлэгтөө оронхой. Хүнүүд хоёр халаанда хүдэлнэ. Нютагай залуушуул Цыдыптаров Валерий, Кожевникова Людмила, Гарматаров Алик болон бусад hайн ажалаараа шалгарна. hолоомо хуряаха, намарай паар хахалха халуун хүдэлмэри мүнөө түлэг ябажа байна. Паар хахалалга дээрэ трактористнууд — Валерий Тайшихин, Николай Аносов гэгшэд hайнаар хүдэлжэ, үдэрэйнгөө нормые хоёр дахин үлүүлнэ.

Ф. МАНЖИХАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Хяагтын район.

ТООГ ДЭЭРЭ ХҮЛГӨӨТЭЙ

Үдэ багаар «Победа» колхозой ороохоной түбэй тоог дээрэ ерэхэдэмнай, эршэтэй халуун хүдэлмэри түлэг ябажа байба. Таряа сэбэрлэдэг олон тоото оньhон машина, түхеэрэлгэнүүдэй хүнхинэхэ абяан тэрэ багые суурятуулна. Эдэ машина, түхеэрэлгэнүүдэй хажууда хүнүүд туха сүлөөгүй ажалланад. Тон наада захын машинада хүдэлжэ байhан гурбан эхэнэртэ дүтэлбэбди. Эдэмнай энэ ажалаа үнинэй хүдэлдэг А. Н. Фалилеева, В. А. Смолина, Н. Ф. Некипелова гэгшэд болоно.

— Ороохоной тоог дээрэ энэ жэлэй таряан орожол байна. Ургаса хуряалгын үедэ сагай уларилай тогтууритай байhан дээрэhээ шииг нойтоор бага таряан абтаа. Поли дээрэхи ажалай дүүрээшье hаань, манай хүдэлмэри hаял эршэдэ оробо. Эндэ хорёод эхэнэрнүүд хоёр халаанда хүдэлнэбди. Үдэрынь гэртээ ошожо эдеэлнэбди. Холо байдаг заримашуул эндээ столоводо эдеэлдэг юм. Бидэ ороhон таряагаа хиидхэжэ сэбэрлээд, мүн хатаагаад, хадагалха ёhотойбди. Энэ талаар хүдэлмэреэ hаяын сагта дүүргэхые оролдоноббди. Техникэ, машинэмнай hаадгүйгөөр хүдэлгэгдэнэ,— гэжэ Валентина Александровна Смолина хөөрэнэ.

Ороохоной тоог соо хайшаашье харахада, таряанай ехэ ехэ обоонууд. Тэдээн бүхэндэ ороохо сэбэрлэдэг машинанууд харагдана. Эдэ гурбан эхэнэрэй хүдэлжэ байhан түхеэрэлгын хоолойhоо транспортёроор дамжуулагдаhан ороохон «алтан бороо» шэнгеэр доошоо адхарха юм.

Эндэ ажахын ахамад агроном, Г. П. Смолинтой уулзажа хөөрэлдэбэбди.

— Ороохоной хоёр тоог дээрэ 51.670 центнер энэ жэлэй таряан оруулагдаба. Мүнөө эндэ хүдэлэгшэд 6,5 мянган центнер ороохо сэбэрлэжэ, гүрэндэ тушаахые бэлдээ. Үрэhэндэ хаагдаха ороохон сэбэрлэгдэжэ дүүргэгдэхэнь,— гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Д. ДОНДОКОВ.
Бэшүүрэй район.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ороохо сэбэрлэжэ байhан хүдэлмэрилэгшэд (баруун гарhаа) Н. Ф. Некипелова, В. А. Смолина, А. Н. Фалилеева.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ШАГНАЛ БАРЮУЛАГДАБА

ТАМБОВ. Революционно хүдэлөөндэ Тамбовой ажалшадай гаргаhан габьяануудай түлөө, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ немецфашис булимтарагшадтай тэмсэлдэ оруулhан хубитын түлөө, ажахын ба соёлой байгуулалтада түйлагдаhан амжалтануудай түлөө, мүн байгуулагдаhаар 350 жэлэй ойтой дашарамдан, тус хото Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаба. Үндэр шагнал барюулалгада зорюулагдаhан баярай суглаан областной түбтэ болобо.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь Г. П. Разумовский суглаан дээрэ үгэ хэлээ. Партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэhөө тэрэ Тамбовой ажалшадые үндэр шагналаарнь үнэн зүрхэнhөө амаршалаад, Эхэ оронойнгоо аша туhада ажалдаа шэнэ амжалтануудые түйлахыень хүсэбэ.

Тамбовые Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Указые соносхон уншаад, суглаарагшадай альга ташалга доро, КПСС-эй ЦК-гай секретарь хотын тугта шагнал зүүлгэээ.

(ТАСС).

УЗБЕКИСТАНТАЙ ТАНИЛСАБА

ТАШКЕНТ, сентябриин 28. (ТАСС). Малагасиин революциин Авангард гэжэ партиин (АРЕМА) Генеральна секретарь, Мадагаскарай Демократическа Республикын Президент Дидье Рацирака Узбекистантай танилсаба.

Ташкентскэ областиин Узбекистанай 5 жэлэй нэрэмжэтэ ба Калининай нэрэмжэтэ совхозуудта ошоо. Узбегэй ССР-эй Гүрэнэй искусствын музей ороhон байна.

АЛБАНАЙ ХЭРЭГЭЭР АЙЛШАЛГАНЬ ТҮГЭСЭБЭ

ТАШКЕНТ, сентябриин 29. Малагасиин революциин авангард гэжэ партиин (АРЕМА) Генеральна секретарь, Мадагаскарай Демократическа Республикын Президент Д. Рацирака Сочидо амархые Ташкентhээ мордобо. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон Совет правительствын уряалаар хани ёhоной албанай хэрэгээр тэрэ манай орон ерээд байна.

(ТАСС).

ХҮДӨӨ АЖАХЫ

Бүхы адууhа малда элбэг, эрхим шанартай тэжээл бэлэдхэхын тула эршэмтэй шанга мүрысөө дэлгэрүүлхэ гэhэн КПСС-эй обкомой Буряад оронойнгоо хүдөөгэй ажалшадта хандаhан хандалгые халуунаар дэмжэжэ, колхоз, совхозуудай үбhэшэдэй бригада, звенонууд, тэжээл бэлэдхэлгын отрядууд, хүдөөгэй бүхы хүн hон габшагай ажалай хүдэлөөндэ оролсоhон байна.

Тиигэжэ энэ жэлдэ республикын бүхы районуудта үбhэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулагдаа, урда урдынхиhаа ехэшье үбhэн, сенаж, витаминтэй ногооной гурил бэлэдхэгдээ.

Жэшээлхэдэ, байгша оной сентябриин 22-ой мэдээгээр ажахынууд хамта дээрэнь 482,1 мянга үлүүтэй тонно үбhэ бэлэдхэжэ, түсэбөө 106 процент дүүргээ. Гансал Зэдын, Захааминай, Сэлэнгын, Түнхэнэй районууд үбhэ хуряажа абаха түсэбөө дүүргээдүй байна. Нёдондонойхиhоо 86 мянган тонноор ехэ үбhэн абтаhан болоно. Бүри hая болотор урин дулаан байhаниие hамбаашалан, олонхи колхоз, совхозууд бүхы арга хэрэглэжэ, түсэбhөө гадуур үбhэ хуряалгаяа, үргэлжэлүүлээ. Гансахан hүүлэй долоон хоногто 17 мянган гектарай ногоон сабшагдажа, 11,4 мянган тонно үбhэн нэмээгдэжэ абтаhан байна. Тэрэнь тон hайшаалтай.

Энэ жэлдэ 248,1 мянган тонно сенаж дарагдажа, түсэб 23,8 мянган тонноор үлүүлэгдээ. Мүн үнгэрhэн жэлэйхидэ орходоо 47 мянга гаран тонноор ехэ сенаж бэлэдхэгдээ гээшэ.

Тэрэшэлэн хамтадаа 957,7 мянган тонно силос нүхэндэ хэгдэжэ, имагтал энэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбые республика дүүргэжэ шэдабагүй. Тэрэ мүртөө үнгэрhэн жэлэйхиhээ 13 мянган тонноор бага шэмэтэ тэжээл нөөсэлэгдөө. Оройдоол 6 район, тэрэ тоодо Баунтын, Хойто-Байгалай, Түнхэнэй, Захааминай, Ивалгын, Тарбагатайн районууд силос дараха түсэбөө дүүргээ. Харин Баргажанай, Загарайн, Хэжэнгын, Сэлэнгын, Хурамхаанай районууд энэ тэжээл бэлэдхэхэ даабаряа оройдоол 50—67 процентдэ хүргэhэн байна. Иимэ байдалда hанаата болонгүй байхын аргагүй. Шэмэтэй hайн силосгүйгөөр үнеэдhээ hү ехээр hаахань бэрхэтэй. Тиимэhээ мүнөө нойтон ороохо, хартаабха, зелёнкын ногоон намаа, hолоомо холижо силос дараха арга боломжые үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Мүн тэжээлэй корнеплодуудые сэг соонь хураажа, hайнаар хадагалжа абаха хэрэгтэй.

Ажахынуудта витаминтай ногооной гурил татаха хүдэлмэри энэ жэлдэ муу бэшээр эмхидхэгдэжэ, сентябриин 22-ой мэдээгээр хамта 55,3 мянга гаран тонно тиимэ тэжээл бэлэдхэгдээд, түсэб 106 процент дүүргэгдээ. Имагтал Баргажанай, Мухар-Шэбэрэй, Загарайн, Хойто-Байгалай районуудай зарим ажахынууд лэ энэ тэжээл нөөсэлжэ абаха даабаряа бэелүүлжэ шадаагүй. Мүнөө олонхи колхоз совхозуудта АМВ түхэлэй агрегадууд хүдэлгэгдэжэ үргэлжэлүүлэгдэhээр.

Үбhэ тэжээл шадаал hаа ехээр нөөсэлжэ абахын түлөө социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, зарим ажахынууд, түрүү бригада, звенонууд бүришье ехэ үрэ дүнгүүдые түйланхай. Хэжэнгын районой Могсохоной, Кабанскын районой «Шергинский», Хяагтын районой Ехэ-Нугын, Хориин районой Хасууртайн совхозууд бүхы тэжээл бэлэдхэхэ түсэбүүдээ 125—150 процент хүрэтэр дүүргэhэн байна. Яруунын совхозой Б. Д. Бадмаевай хүтэлбэридэг үбhэшэдэй звено 11,6 мянган центнер үбhэ хуряажа, коллективэйнь гэшүүн бүхэндэ хубаахада 1061 центнер үбhэн бэлэдхэгдээ. Кабанскын шубуунай фабрикын А. М. Дороховой, Сэлэнгын районой «Бестужевский» совхозой хонишон В. Д. Сондуевай, Баргажанай совхозой П. Н. Козулинай звенонууд үбhэ сабшажа абаха түсэбүүдээ 200—250 процент дүүргэhэн байна. Иимэ жэшээнүүд олон.

Гэхэтэй хамта ажахынуудта бүхыдөө бэлэдхэгдэhэн үбhэ, сенаж, силос болон витаминтай ногооной гурил гэхэ мэтэ тэжээлые бүхы малай условно толгой бүхэндэ хубаажа үзэхэдэ, дунда зэргээр 9,7 центнер тэжээлэй единицэдэ хүрэнэ. Энэмнай зоотехническэ нормоhоо hураггүй бэга болоно. Кабанскын, Тарбагатайн, Ивалгын, Прибайкалиин районуудта бэлэдхэгдэhэн тэжээлые малай условно толгой бүхэндэ хубаахада 13,8—15,3 центнер тэжээлэй единицэ хүртэнэ. Харин Ахын, Захааминай, Яруунын, Хурамхаанай, Баунтын, Баргажанай районуудта тэрэнь тон бага, оройдоол 1,9-hөө 8,4 центнер тэжээлэй единицэдэ хүрэнэ.

Тэжээлэй нөөсые али болохоор арьбадхахын тула мүнөө таряалангай hолоомо, ургамалай үлэгдэл, эшэ намаа hайнаар хуряаха гээшэ тон шухала. Энэ жэлдэ ажахынууд 286,7 мянган тонно hолоомо хуряажа абаха ёhотой hаа, hүүлэй мэдээгээр оройдоол 89,5 мянган тонно (түсэбэй дүүргэлтэ 31 процент) соможо абаад байна.

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН — олоной зохёохы эдэбхи

Байгша оной январь-августын хугасаада республикын промышленность түсэбөө урагшатай бэелүүлээ. Гэбэшье август hарые амяарлан хараад үзэхэдэ, товарна продукци үйлэдбэрилгын түсэб 97,6, продукци худалдалгын— 99,2, ажалай бүтээсын талаар түсэб 99,7 процент дүүргэгдэhэн байна.

Буряадэй Статистическэ управлениин мэдээсэлнүүдhээ республикын город болон районуудаар түсэбэй дүүргэлтые шэнжэлээд үзэебди. Улаан-Үдын предприятинууд август hарада ажалай бүтээсын түсэбhөө бэшыень дүүргээгүй. Советскэ, Железнодорожно районойхид продукци худалдалгын түсэбые бэелүүлжэ шадаагүй. Октябрьска район бүришье бирагүй байдалда ороо. Хүдөөгэй промышленна районууд соохоо гансал Прибайкалиин район түсэбүүдээ сүм дүүргээ.

Тиихэдэ Загарайн, Кабанскын, Хойто-Байгалай районуудай товарна продукци үйлэдбэрилгын, ажалай бүтээсын талаар гээгдэлдэ оронхой hаань, Баргажанай, Сэлэнгын районууд алишье талаараа хойнотожо ябана.

Гусиноозёрск хотын промышленность абаад үзэе. Эндэхи «Гусиноозерская» шахта хадын орёо бэрхэшээлтэй байдалда урданайхиhаа муу дүнгүүдтэйгээр хүдэлжэ байhанаа үнгэрhэн август hарада түрүү ажалай эрхим жэшээ харуулба. Товарна продукци үйлэдбэрилгын түсэб 116,4, ажалай бүтээсын талаар түсэб 123,9 процент дүүргэгдээ. Саашадаа коллективэй нэгэ жэгдэ дабшэсада найдамтай үндэhэ hуури табихын тула проходческо хүдэлмэринүүдтэ мүнөө жэлдэ ехэ анхарал хандуулагдадаг болоо. Холын хараатэйгаар хүдэлхэ гэhэн шэглэлынь үнэн зүб. Гусиноозёрскын шулуун нүүрhэнэй предприятинууд эрдэм-техникын дэбжэлтын түйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгээ түргэдхэнэ. Энээнэйл үндэhөөр амжалта түйлагдана гээшэ.

Жэлэй эхинhээ эршээ hуларуулаагүй предприятинуудай тоодо «Татарский ключ» карьерые нэрлэмээр. Үлөөдэhэгүй технологи бэримталан хүдэлдэг энэ предприяти тогтонижонги бүридэлтэй коллективтэй юм. Элхиин автозаhабарилгын заводойхид үнгэрhэн 8 hарын дүнгөөр, мүн август hарадашье эрхим hайнаар ажаллажа гарээ. Энэл хэбээрээ хүдэлөө hаа, жэлэй түсэб болзорhоо урид дүүргэхэнь дамжаггүй. Зэдын комбинат анханайнгаа түрүү алдарые алдаагүй зандаа, амжалтануудаа арьбадхаhаар. «Электромашина» завод үйлэдбэриин урмагүй байдалтай. Продукци худалдалгын түсэб — 90,7, товарна продукци үйлэдбэрилгын — 90,1, ажалай бүтээсын талаар түсэб 88,1 процент бэелүүлэгдээ. Машина бүтээлгын предприятинууд соохоо «Теплоприбор» завод шалгаран түрүүлhээр.

«Забайкаллес» нэгэдэлдэ hайн талын хубилалтануудай боложо байhаниинь мэдээжэ. Хүтэлбэрилгын, ажал эмхидхэлгын түрүү онол аргануудые, социалис мүрысөөнэй элсүүлхы үүргые шадамар бэрхээр хэрэглэhэнэй ашаар томо нэгэдэл мүнөө омогорхомоор дүнгүүдые түйлана. Продукци худалдалгын түсэб жэлэй эхинhээ 102,3, ажалай бүтээсын талаар түсэб 104,3 процент бэелүүлэгдээ. Гусиноозерскын, Хүртэйн, Байгалай, Шулуутайн, Муйска леспромхозууд илангаяа эршэ түгэсөөр ажаллаба. Гол дүнгүүдынь 100 гаран процентээр тэмдэглэгдэнхэй. Онохойн модоной комбинатта үйлэдбэриие эршэ түгэс хүгжэлтын замда оруулхаар горитой хэмжээнүүд абтана. Уралан нарижуулагшадай эдэбхи үүсхэл бүримүhэн дэмжэгдэдэг. Август hарада дүнгүүдынь урданайхиhаа бүри hайн. Захиргаанай шиидхэбэреэр комбинадай мэдэлдэ Хандагайн, Хүрбын леспромхозууд үгтөө. Иигэжэ газар газарайнь дүтые, хоорондоо экономическа харилсаатайень хараада абажа, хүтэлбэрилгэ hайжаруулха зорилго бэелүүлэгдэнэ бшуу. Республикын бусадшье районуудта модошод иимэ үүсхэлые дэмжэhэнээ мэдүүлээ hэн.

Социалис мүрысөөнэй манлайда дабшажа ябаhан локомотив-вагон заhабарилгын заводые, рельс гэгналгын 32-дохи поездые, хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй, Таловкын түмэр-бетон зүйлнүүдэй заводуудые болон бусад зарим предприятинуудые республикын промышленностиие бүхыдэнь урагшань татаха хүсэн мүн гээд нэрлэлтэй.

Парти, правительствын шиидхэбэринүүд соо продукциин шанарта эрилтэ эрид шангадхаха тухай хэлэгдэнхэй. 1986 оной эхинhээ дээдэ шанарай продукци үйлэдбэрилэн гаргалгые абаад харахада, түсэбэй дүүргэлтэ оройдоол 85 процентдэ хүргэгдэhэн байна. Нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо, ургэлта хангагдабашье, үе сагай эрилтэдэ үшөөл хүрэнэгүй.

Эрид хубилалтын, хурдадхалгын сагта август hарадахида адляар аалихан эргаахан дабшангүй, жэлэй түсэб болзорhоо урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ бүхы хүсэеэ элсүүлхэ саг болоо. Энээнэй тулада ажалша коллективүүдэй мэдэлдэ оройдоол нэгэ кварталай хугасаа үлэбэ бшуу.

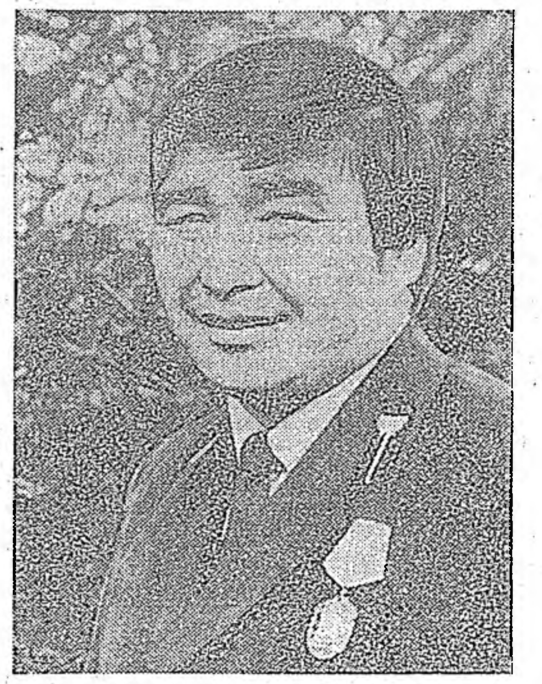
ажаллаhанайнь түлөө түрэhөөр 60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ Байгал-Амарай түмэр замай Северобайкальскын отделениин райпрофсожой түрүүлэгшэ **Власьевский** Михаил Васильевичые **Хүндэлэлэй** грамотаар шагнаба.

* * *

Партийна, ажахын болон профсоюзай органуудта олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ажаллаhанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Профсоюзуудай соведэй финансын таhагые даагша **Юринская** Людмила Алексеевнае **Хүндэлэлэй** грамотаар шагнаа.

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН —
олоной зохёохы эдэбхи

ЭХЭ НЮТАГАЙМНАЙ БАЯЛИГ

Анхан леснигэй худэлмэриие эхилээн хүн, гэн мэргэжэл, юрэдөөл, ажалаа хэзээ болоод лэ, нигэн-тиигэн ой соогуур ябадаг ха гэжэ юундэшьеб һанадаг байгааб. Тээд нэгэтэ хани нүхэртэйгөө уулзаха хөөрэлдэхэдэм, энэ мэргэжэл тухай ехэ һонирхолтойгоор, үнэншэмөөр хөөрэжэ үгөө. «Юу хэлээбши, үйдэха саг байхагүй. Орден ажэлэрээ худэлжэ боломоор юм...» гэжэ шоглолһон юм. Тэрэ гэһээр эгээ найман жэлэй үнгэрһэн удаа «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдахаб гэжэ һанаа зоболдоогүйшье оруулагдаагүй байхаб.

Захааминай оньһожоруулагдамал ойн ажахын Михайловкын участогта худэлжэ эхилһэнһээ хойшо арбан найман жэл үнгэрөө. Ажалдаа шунангяа абаһан, он жэлнүүдшье, үдэр хоногуудшье ойлгогдоогүй юм байна. Гэбэшье нигэжэ бэе һайрхахаа һанаа бэшэб, харин ажмалтатай худэлжэ гэбэл, ушал хүсэлоо гамнангүй, худэлмэрин, өөрын саг гэжэ үлүү илгалгагүй гэжэ байнаб.

Лесничестводэмнай 9 хүн худэлнэ. Үнинэй, дуршэл ехэтэй, түбшэн даруу зантай Н. Г. Дамдинов коллективые олон жэлдэ хүтэлбэрилнэ. Манай лесничество межлесхозой коллективтэй сооһоо түрүү һуури эзэлдэг, олишье талаараа магтаалтай, һайшаалда хүртэдэг юм. Ушарынь хадаа, энэ юрэл хэзэ юумэеэ хэдэ ябадаг бэшэ, харин бодомжотой һайнаар ажалаа эрхилдэг хүнүүд бии. Нэн түрүүн Ф. Ф. Поповых, Ж. Ц. Гомбоевые, Б. Ц. Цыбеновые нэрлэмээр. Жамсо Цыренжапович Улэгшэн голһоодоо ой модо 10 гаран жэлэй туршада харуулладаг, Бимба Цыремпилович Улзатай тойрон ногоон байгаалиие харюулдаг, аршаадаг юм. Хоюулан — КПСС-эй гэшүүд, коллективтэе хүндэтэй, ниитын ажалда ехэ эдэбхитэй хабаададаг хүнүүд гэшэ. Би өөрөө лесничествын профоргор, межлесхозойнгоо коллективэй партбюрогой гэшүүнби. Б. Ц. Цыбенов захирганай ажал ябуулдаг хинаха комиссиин гэшүүн эрхэтэй.

Тухэрээн жэлэй туршада худэлмэримнай таһалдадаггүй. Ой модо хамгаалха, харуулалха, санитарна отололго хэхэтэй гадна, байгаалиин хэшэг суглуулан бэлэдэнэбди. Һамарта гаргашадые хубхинүүлэхэ, газарынь заажа үгэхэ, хинаһта хэхэ, элдэб улир жэмэс суглуулха эхилээд, ажал ябуулгамнай дүүрэнгүй. Межлесхозой хүтэлбэрилэгшэд тусхай даабари тоотооно, бидэндэ даалгадаг. Тиигэжэ лесник бүхэн 10 килограмм улир жэмэс тушааха ёһотой. Гэр тойроноо хэрэглэгдэхэ зүйлнүүдые, үйһэн 10 түйсэ, һүхын 10 эшэ хэхэ даабаритай. Энэшье хоюлан үгэлжэ дүүргэгдэбэ. Хүн бүхэн 50-50 килограмм алирна суглуулагдаба. Тиихэдэ Эдэй хоолой программаа бэелүүлгэдэ хубитаяа оруулнабди. Жэлдээ 40 центнер үбһэ бэлэдхэжэ, «Михайловский» совхоздо тушаанабди.

Газарнай үргэн ехэ, лесник бүхэн 27 мянган гектар талмай ой модоной участогай түлөө харюусалгатай һэн тулада тэндээ саг болзортонь, түсэбэй ёһоор, худэлмэрээ ябуулха зэргэтэй. Модо бэлэдхэхэ газар шэлэжэ үгэдэг, хинан шалгадагбди. Предприяти болон эмхи зургаануудай коллективүүд энэ талаар хэмһээ үлүү заримдаа гарашадаг. Тиихэдэнь яла түлүүлдэгбди. Ой соо носодог гал түймэр уридшалан һэргылхэ, сараха уялгатайбди. Тиимын тулада һууринай хүн зоной дунда ойлгууламжын хөөрэлдөө хэдэг, Сээжэ, Булагта гэһэн газарнуудта байрладаг малшадта хүрэжэ, һэргылэмжэтэй байхыень һануулдагбди.

Эндэмнай модоной санитарна отололго хэгшэдэй бүхэли бригада бии. Олег Тальцев, Самбу Жигжитов, Геннадий Яньков бүридэлдэнь ороно. Һургуулиин дэргэдэхи лесничествэтэй харилсаамнай бэхижэнхэй. Эдэнэр зургаан жэлэй саана 1,5 гектар талмайтай питомнигто шасаргана һуулгаһан юм. Гадна эдир туһалагшаднай хуһанай гүлгэ, бусадшье эм домто ургамал суглуулжа, аптекэнүүдтэ тушаадаг. Эдээнэй худэлмэриие бүри эдэбхижүүлхэ арга бэдэрхэ хэрэгтэй гэжэ һананаб. Элсүүлхы үүсхэлнай үшөөл һуладана ха.

Промышленна түсэбнай урагшатай дүүргэгдэдэг. Мүнөө жэлдэ 36 мянган түхэригэй модо бэлэдхэхэ даабаряа саг болзортонь бэелүүлээбди. Трактор, хюрөө, хэрэгтэй бусадшье оньһон техникэ гүйсэд бии.

Ажалша олон коллективүүд мүнөө үе сагта хэжэ байһан худэлмэриингөө түлөө харюусалгаяа эрид дээшэлүүлжэ, зохёохы эдэбхеэ һэргээжэ байхадань, бидэшье һайн талын хубилалтануудта эрмэлзэнэбди. Белорусиин ой модо эсхэмжэлэгшэд мүнөө жэл эндэ ерэжэ, ажалдамнай шэнэ шэглэл, эхи табяа. Ой модоной байгууламжа шэнээр зураглан бэшэгдэһэн, шэнэ түсэбүүд зохёогдоһон байна.

Модо һуулгажа, байгаалиин баялиг арьбадхахаһаа гадна, модо олошоруулан ургуулха бусад арга бэдэрнэбди. Хэрбээ томо, үрэһэ элбэгтэй модоной хажуугаархиие бага зэргэ борнойлһон түхэлтэйгөөр харлуулаад орхиходо, үрэһэнэй урган гарахань таарамжатай байдаг. Ой модон гээшэ ажамидаралай эхин гэжэ би үнэхөөр ойлгонхойб. Хэрбээ горхоной, булагай эхиндэ модоной отологдожо, унагаагдаһан байбал, үнишье болонгүй наратай гандуу үдэрнүүдтэ уһаниинь шэргэшэдэг, хаташадаг юм. Иимэ юумэ хараа һаа, үнэнхэ зүрхэнһөө хара буумаар. Тиимэһээл мүнөөдэр оронойнгоо үндэр хайра шагналда хүртөөд байхадаа, иигэжэ хэлэхэ байнаб: «Ойлгомжотой, һэримжэтэй ябыт. Ой модомнай —олдошогүй баялигнай».

В. ГАНЖУРОВ,
Захааминай оньһожоруулагдамал ойн ажахын Михайловкын лесничествын худэлмэрилэгшэ.

ОЛОН ЮУМЭНҺЭЭ ДУЛДЫДАХА

«МҮРЫСӨӨН БОЛОН АЖАЛАЙ ЖУРАМ ХООРОНДОО ТАҺАРШАГҮЙ ХОЛБООТОЙ. МҮРЫСӨӨНДЭ ХАБААДАҺАН ХҮН БҮХЭН АЖАЛША БҮХЭРИГ, ҺАЙХАН СЭДЬХЭЛТЭЙ БАЙХА, ЭМХИДХЭЛЭЙ УЛЬҺА ЖЭШЭЭ ХАРУУЛХА ЗЭРГЭТЭЙ».

(Советскэ Союзай ажалшадта КПСС-эй Центральна Комитедэй Хандалгаһаа).

Нэн түрүүн ажалдаа онсо ехэ харюусалгатайгаар хандаха, үйлэдбэриин үрэ дүнгүүдые эрид дээшэлүүлхээр юрэ бусын, урдынхиһаа нэгэл ондоо шиидхэбэринүүдые абаха гэһэн эрилтэ мүнөө хүн бүхэнэй, коллектив бүхэнэй урда табигдана гээшэ.-

Тэрэшэлэн социалис мүрысөөнэй аша үрые, удха шанарые, үүргэ нүлөөе эрид ехэ болгохо шухала байна.

Нэн түрүүн ажалдаа онсо ехэ харюусалгатайгаар хандаха, үйлэдбэриин үрэ дүнгүүдые эрид дээшэлүүлхээр юрэ бусын, урдынхиһаа нэгэл ондоо шиидхэбэринүүдые абаха гэһэн эрилтэ мүнөө хүн бүхэнэй, коллектив бүхэнэй урда табигдана гээшэ.

Тэрэшэлэн социалис мүрысөөнэй аша үрые, удха шанарые, үүргэ нүлөөе эрид ехэ болгохо шухала байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев Краснодарска болон Ставропольско хизаарнуудай ажалшадтай тэсгэн уулзажа, үгэ хэлэхэдээ, ёһотой совет демократиие улам хүгжөөхэ, хүн зоной эдэбхи хэшээлые дээшэлүүлхэ, бүхы юумэндээ бодото эзэдбди гэһэн мэдэрэл, һанал бодолые ажалшадта батадхаха тухай тодо һонороор хэлээ.

Энэшье ойлгосотой. Бидэ ажалшад өөһэдынгөөл ажабайдалай улам жаргалтай һайхан, бүри баян дэлгэр болохын, Эхэ оронойнгоо хүсэтэйгөөр һалбаран хүгжэхын түлөө хүдэлнэ ха юмбибди. Тиимэһээ муугаар, хахад хүсөөрөө хүдэлжэ болохогүй бшуу. Өөһэдымнай үнэн зүрхэнһөө оролдоогүйдэ ондоо хэн оролдохоб даа.

Манай һүтэйн фермын коллективүүдэй гэшүүд булта эдэ бүгэдые һайн ойлгодог, ажалдаа бүхы һайн хүсэлэл, эрмэлзэлээ зорюулан эбтэй эетэйгээр хүдэлдэг гэжэ хэлэхэ байнаб.

Һүүлэй хоёр-гурбан жэлдэ фермэмнай ажахы соогоо, мүн район дотороошье яһала түрүү зэргэдэ ябана. Жэшээлхэдэ, байгша оной үнгэрһэн найман һарада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1600 үлүүтэй килограмм, тэрэ тоодо август һарада 273 килограмм һү һаагаабди. Энэмнай үнгэрһэн жэлэйхиһээ эли бодо дээшээ байна. Барагдахаяа байгша сентябрьдашье һүн ехэ һаагдаа.

Би өөрөө даажа абаһан 26 үнеэдэйнгээ тус бүриһөөнь энэ үе соо 1921 килограмм һү, тэрэ тоодо августда 300 шахуу килограмм һү абааб. Үнинэй һаалишад Цырен-Дулма Балтакова, Зоя Чимитова, Дарима Цыренова гэгшэд баһал һү ехээр һаагаа.

Байгша ондо бүхы фермээрээ үнеэн бүриһөө 2500 шахуу килограммһаа бага бэшэ һү һааха, жэлэйнгээ даабариие болзорһоонь урид дүүргэхэ арга боломжо манда гүйсэд бии гэжэ һанагдана. Тэрэ хэмжээндэ хүрэхын түлөө мүнөө булта тэмсэнэбди. Тиигэбэл, нёдондонойхитой жэшээхэдэ, жэл соо үнеэн бүриингөө һү шэмые 450 килограммаар дээшэлүүлжэ шадаха байнабди.

Бүхы коллективэй ажалай һайн үрэ дүнгүүд хүн бүхэнэй оролдолгоһоо баһал дулдыдадагааб даа. Тиимэһээ бултандаа үгээ ойлголсожо, нэгэн һаналтайгаар, бэе бэеэ дэмжэжэ, хоорондоо туһалалсажа, нэгэн амин байхадаал амжалта туйлана ха юмбибди.

Иимэ коллектив байгуулха, ажалаймнай урагшатай ябаха хэрэгтэ совхозой дирекци, партийна, профсоюзай организацинууд ехэ юумэ хээ гэхээр. Илангаяа хүнүүдэй һайнаар хүдэлхөөр, ехэ үрэ дүн туйлахын тула эрмэлзэхээр ажалай түлөөһэн болон урмашуулгын хэмжээнүүд зохёогдожо, хэрэглэгдэнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ фермэдэ ажаллахада таатай һайн эрхэ байдал бии болгогдоо. Жэшээнь, үбэлжөөндэмнай зохидоор шэмэглэгдэһэн улаан булан, һаалишадай амарха, хубсаһа хунараа һэлгэхэ таһалга гэхэ мэтэ бии. Үбэлынь малай байра соо ходо дулаан байдаг.

Шэбэрэй эхин гэжэ газарта түхеэрэгдэһэн зуһаландамнай баһал һаалишад, малшадай гэр бүлөөрөө байха һайн гэрнүүд, һү тушаан абаха, һэрюундэ хадагалга түхеэрэлгэтэй байра, улаан булан баригданхай.

Фермые даагша А. Э. Эрдынеев, мүн эндэхи партийна бүлэг һаалишадай дунда социалис мүрысөө аша үрэтэйгөөр эмхидхэхэ, дүнгүүдыень саг сооһ тодоор гаргажа байха, мүрысөөнэй ябаса тухай, продукциин шанарай түлөө тэмсэл тухай бюллетень гаргажа, ханын һониндо, «Дайшалхы хуудаһануудта», эк-

ШУХАЛА АСУУДАЛ ЗҮБШЭГДЭБЭ

Буряадай АССР-эй Госстройн коллегиин зүблөөн боложо, барилгын шанарай болон соёлой-ажаһуудалай объектнүүдые ашаглалгада тушаалгын асуудалнууд харагдаба. Байгша оной түрүүшын хахадта, нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо, 18 процент ехэ байрын талмайнууд ашаглалгада оруулагдаа гэжэ тэмдэглэгдээ. Улаан-Үдэ хотодо, Ивалгын, Хойто-Байгалай районуудта гэр байрын, социально-соёлой ажаһуудалай объектнүүдые барилгын шанар дээшэлээ.

Главбурятстройн, «Бурятагропромстрой», «Бурятстройматериалы» нэгэдэлнүүдэй, Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай болон бусад зургаануудай түлөөлэгшэд барилгын шанарые дээшэлүүлхээр ямар хүдэлмэриин ябуулагдажа, ямар хэмжээнүүдэй абтажа байһан тухай мэдээсэлнүүдые хээ.

Барилгын 102-дохи управлենидэ, «Бурятагропромстрой» нэгэдэлдэ, Главбурятстройн зарим подразделенинүүдтэ соёлой-ажаһуудалай байшангуудые барилгын шанар һанаһанда яашье хүрэнэгүй гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Шанар тухай тусхай пункт ажалша коллективүүдэй социалис мүрысөөнэй гуримда оруулагдабашье, түрүүшын ээлжээнэй хараада абтаагүй зандаа. «Нэн түрүүн тоо, удаань шанар» гэһэн урданай бодомжо алдагдаагүй. Жэшээлхэдэ, Загарайн, Захааминай, Бэшүүрэй, Тарбагатайн районуудта байрын олон гэрнүүд «хангалтатай» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр ашаглалгада тушаагдабашье, зарим ушарта түгэсхэгдөөгүй, голодоһотой гэрнүүд ашаглалгада үгтэһэн байна. Тэрэ тоодо Шэнэ-Бэрээндэ 70 квартиратай гэр, Загарайн районой Новоильинск һууринда хүүгэдэй саад хангалтагүй байдалтайгаар ашаглалгада дамжуулагдаа.

Хүдөө нютагуудта социально-соёлой ба-ажаһуудалай объектнүүдые барилгын шанарые һайжаруулгада обёормо хубилалтанууд болоогүй зандаа. Архитектурно-барилгын хойноһоо хиналтын инспекциин болон авторска хиналта бэелүүлдэг проектнэ эмхинүүдэй шалгалта хэхэдэ, Главбурятстройн оньһожоруулагдамал 177-дохи нүүдэл колонныга барижа байһан Нарһата һууриндахи 624 һууритай дунда, Кабанск һууриндахи ДОСААФ-ай һургуулинууд, Баргажандахи хирургическа корпус, «Бурятагропромстрой» нэгэдэлэй подразделенинүүд муу шанартайгаар баригдана гэжэ элирүүлэгдээ. Шанар тушаа асуудал социалис мүрысөөнэй гуримда ёһын тэдыдэ оруулагдан хай гэжэ тобшолмоор.

Дурсагдагша асуудалаар коллеги тусхай тогтоол баталан абаа. Барилгын шанарые дээшэлүүлгэдэ захил хэгшэдэй, подрядна эмхинүүдэй, горрайгүйсэдкомуудай үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлхэ тухай тус тогтоол соо онсолон заагдаһан байна.

Ю. КОЛЕСОВ,
Буряадай АССР-эй Госстройн Түрүүлэгшын орлогшо.

«Бурятскмясоагропром» нэгэдэлэй гол үйлэдбэринүүдэй нэгэн болохо үүсэлэгдэһэн малые түрүүлэн буйлуулдаг заводой директор Г. Г. Санеев иигэжэ хөөрэбэ:

— Манай заводой мал үүсэлдэг цех июль, август һарануудта илангаяа шалгарба. Августда, жэшээлхэдэ, үйлэдбэриин түсэб — 137, ажалай бүтээсын талаар түсэб 177 процент дүүргэгдээ. Яагаад иимэ дүн туйлагдааб гэхэдэ, ажахынуудһаа мал таһалгаряагүй оруулагдана. Хоёрдохёор, студентнэрэй ехэ хүсэн ерэнхэй. Зүүн-Сибириин технологическа, Буряадай хүдөө ажахын институдуудай, механико-технологическа техникумэй студентнэр — 400 гаран хүн болоно. Гэбэшье амжалтымнай гол эшэ үндэһэн гэхэдэ, хүнүүднай ажалдаа бүри бодомжотойгоор, бүри үүсхэлтэйгээр хандадаг болоо. Эрид хубилалтын хаһые ёһотоор ойлгоо бшуу.

Заводые һэльбэн шэнэдхэлгын асуудалнууд бодотоор шиидхэгдэнэгүй, зэбсэгжүүлгэ хэгдэнэгүй, мал үүсэлдэг цехтэ малай арһа үбшэдэг үндэр бүтээсэтэ түхеэрэлгэһээ ондоо шэнэ юумэн мүнөө дээрээ үгы гэжэ директор саашань тэмдэглэбэ. Тиимэһээл эндэ үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ болоһон бүхы һайн юумэн хүнүүдэй эдэбхи, үүсхэлһээ, социалис мүрысөө эмхидхэлгэһээ эхитэй болоно. Тиимэһээ малай арһа дабһалдаг, субпродуктово, өөхэ буйлуулдаг, гэдэһэ доторой болон бусад заводой цехүүд сооһоо мүрысөөнэй асуудалнуудта онсо анхардаг коллективынь лэ илагшадай тоодо гарадаг байна бшуу.

Мал үүсэлдэг цехтэ онсолон анхарбабди. Эндэхи зуугаад хүдэлмэришэдэй 54-ниинь илангаяа шадабари ехэтэй, дээдэ гарай мэргэжэлтэд мүн. Тэдэнэй тоодо 20 гаран жэлдэ эндэ хүдэлжэ байһан Т. Г. Разуваева, Т. А. Мальцева, Т. О. Алексеева, Е. В. Меринова болон бусад оролсоно. КПСС-эй гэшүүд Т. А. Пуховская, Л. Н. Петрова, Г. Н. Кондакова гэгшэд үнэн шударгыгаар ажаллахаһаа гадна ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйнүүд юм. Бэрхэтэй энэ үйлэдбэридэ тогтонижон хүдэлхэнь амархан бэшэ. Юрэдөөл, коллективтээ, нэгэ хүдэлмэридөө дадажа, үндэһэжэһэн хүнүүд лэ үлэнхэй гэбэл, алдуугүй. Цехэй механическа албанайхид хүдэлмэридөө эрилтээ шангадхаа. В. А. Турашев түрүүтэй эндэхи слесарьнууд оньһон түхеэрэлгэнүүдэй эмдэрһэнһээ боложо, миин байха ушарнуудыень эрид үсөөрүүлээ. Гэбэшье ажалдань һаад болохо шалтагаанууд олон. Запчастьнууд саг болзортоо асарагдахагүй, токарно-фрезернэ хүдэлмэринүүд һайн шанартайгаар хэгдэхэгүй, электродвигательнүүд хараалагдаһан сагтаа электроцехтээ оруулагдахагүй гэхэһээ эхилээд олон даа.

— Иимэ ушарта гансал манай оролдолго үрэгүй байна. Бүхыдөө комбинадай хүдэлмэришэдэй хамтын харюусалгые дээшэлүүлхэ шухала. Жэшээлхэдэ, зарим хүдэлмэримнай электроцехһээ дулдыдана. Тэдэнэр өөрынгөө ээлжээндэ баһал дулдыданги байдалтай. Мүрысөө эмхидхэхэдээ, энээниие заатагүй хараадаа абаха хэрэгтэй,— гэжэ В. А. Турашев хэлээ һэн.

Иигэжэ бодоод үзэхэдэ, нээрээшье, үйлэдбэри гээшэмнай юрэ урдаа табяад, таажархимаар таабари бэшэ ха юм. Үдэр бүри ямар нэгэн асуудал гараад лэ байха. Эгээл эдэ

УРДАНАЙХ[И] ҮЛЬҺАТАЙ

асуудалнуудые шиидхэхын ... оролдоно гү, али ойлгоошо... жуу тээ «баряад» байна гү... юумэн дулдыдадаг гээшэ. Х... журам хазагайруулагшын ябад... үнгэрбэл, гансашье энэ хүн... харин бүхы коллектив «гарзы... териальна, моральна талаһаа... бишыханшье, ехэшье асуудал... баадалгатайгаар шиидхэгдэдэг...

— Хоёр хүн нэгэ конвейерт... Нэгэнь ажалдаа гарабагүй... бэ? Мэдээд ерэхыень, нүгөөдэ... бди. Иигэжэ хүн бүхэнэй түлөө... харюусалгые дээшэлүүлхэдэ... ажалай журам хазагайруулга... һүүлэй үедэ гарахаяа болин... үүсэлдэг цехэй эндокринно-ф... суглуулан буйлуулдаг отделе... Л. А. Закрятина һанамжаяа х...

Тус отделени фармацевти... ленностьда хэрэгтэй эд гарг... гурбан жэлэй туршада түсэб... лөө ядалдаха ушар нэгэш... Шанарта шанга хиналта хэг... мүрысөөндэ эдэнэр саг үрг... юм. Түрүүшын эрилтэһээ ... продукци тушаадагаараа ...

— Иимэ зүйл суглуулан бу... түүхэтэй гү? — гэжэ асуубабди.

— Комбинадай байгуулагдаһ... һананаб. Дайнай үеын жэлнүү... ветерануудые мэдэхэб. Алекс... евна Воронцова, Галина Васил... ва... Ажалһаа нэгэтэшье тунх... сусашагүй хүнүүд байха. Мүнө... ранхай. Эдэнэй эршые халан а... дыень үргэлжэлүүлэгшэд Н... В. И. Вендюрина, Д. Д. Гомбо... тээсын эрилтээр хүдэлнэд. Жэл... лажа байһан Н. А. Сороченко... шова гэгшэд уялгануудаа ж... гэнэ. Тунхарилтагүй, тухэшарал... на,— гэжэ Л. А. Закрятина оно... хөөрэнэ.

Эндэ ехэнхинь гарай ажал ... торһоо хотын нойрые таһалан... дэг, удаань хадагаламжада д... параторaар шуһа эюулэн гарга... бүридэлдэ ородог плазма бүри... мнай хадаа мяханай зүйл ал... рэгтэй. Гэхэһээ гадна үхэрэй һ... шуһанһаа альгулин гэһэн меди... рат бүрилдүүлхын тула эхин ш... ри ябуулагдана.

— Үлөөдэһэгүй технологи б... Малай гэдэһэ дотор, шуһан з... данагүй. Алмалта гээшэмнай ... гэжэ Л. А. Закрятина тобшолоо...

Кабанскын районой Байгалай туршалга-үйлэдбэриин ажахын һаалишад зунай бэлшээриин үедэ һү һаамаа мүртэй дээшэлүүлжэ шадаашьегүй һаа, нажарай, намарай һаранудта энэ дутагдалаа усадхаха талаар тодорхой хүдэлмэри ябуулһан байха юм. Нэн түрүүн һаалишадай журам һайжаруулагдаа, һаамхай үнеэд нэмэлтэ тэжээлээр хангагдаа. Иигэжэ тэдэнэр мүнөө бага бэшэ амжалта туйлаба. Тус ажахын малшад байгша оной

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР 1000 ЦЕНТНЕР

сентябриин 18-да гүрэндэ һү худалдаха юһэн һарынгаа даабари дүүргэһэнээ элидхээ һэн. Эдэнэр тоһоной заводто 23667 центнер һү тушаажа, түсэбөө 100,1 процент бэелүүлээ.

Ажахын экономист Т. С. Березкинагай мэдүүлһэнэй ёһоор, түсэбэй дүүргэлтэдэ Нюкскэ отделениин һүнэй хоёр фермын коллектив хубитануудаа ехээр оруулба. Эдэ фермэнүүд гүрэндэ 7100 центнер һү тушааха даабаритай һаа, харин энэ үдэрэй мэдээгээр тэдэнэр 7961 центнер сагаан эдеэ худалдаа.

Энэл фермын һаалишан Г. С. Медведев ажахы дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шалгаржа гарана. Тэрэ үнгэрһэн найман һара соо дүн хамта 2161 килограмм һү һааһан габьятай. Жэлэй дүнгөөр түрүү малшан гурбан мянгатанай зэргэдэ гарахань гээшэ.

Һаалишад Н. И. Емельянова, Л. И. Коношонок, А. Н. Григорьева, А. П. Ипатьева, В. А. Лось гэгшэд һү һааха социалис уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлжэ ябана.

Байгалай ОПХ-гай малшад сентябрь һарын дүүрэтэр үшөө 1000 центнер һү һаахаар хараална.

А. ХАЛТУЕВ.

ҺАЙНААР УГТАХА, УРМАШУУЛХАДА...

Ажалай дэбтэрһээ абтаһан тобшохон мэдээсэл уншанаб: Василий Петрович Панов 1915 ондо түрэһэн, ород, партийна бэшэ, эрдэмынь 5 класс, мэргэжэлынь: токарь, харуулдагша, түнхигшэ. Ажалайнь стаж—1935 онһоо. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагша. Улаан-Үдын локомотивна деподо 1935 онһоо хүдэлнэ. 1975 ондо наһанайнгаа амаралтада гараа. 1976 ондо деподоо ажаллахаар бусаа. Мүнөө болотор депогой ажахын цехтэ түнхигшөөр, харуулдагшаар хүдэлнэ.

Социалис мүрысөөндэ илаһанай, уралан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй, харюусалгата даабаринуудые дүүргэхэдээ, үүсхэл гаргаһанай түлөө 116 дахин урмашуулгада, шангуудта хүртэһэн гэжэ ажалайнь дэбтэр гэршэлнэ. Эдээн тухай захиралтанууд хабсаралта саарһанууд дээрэ бэшэгдэнхэй.

Ажалай болон дайнай ветеран, түрүү кадрова хүдэлмэришэн В. П. Панов тухай бодомжолходом, арадай сэсэн мэргэн иимэ үгэ ээлүүдгүй һанагдаадхина: «Шубууе элихэ ниидэхэ янзаарнь, эрэ хүниие—шадал хабаарнь сэгнэдэг».

Тиимэһээл өөрынгөө мэргэжэлдэ хэр хаба шадалтай болоһоорнь хүниие сэгнэхэдэ, алдуу болодоггүй бшуу. Мэргэжэлэй нюусанууд хүн бүхэндэ ойлгосотой бэшэ юм. Абаһаар харахада, түнхилгын станок хүдэлгэхэнь орёо юун байгаа юм гээд һанахаар. Станогоо, отолдог түхеэрэлгээ һайса тодхоод, деталяа хабшаад лэ түнхииш. Гэбэшье хүдэлмэрийн технологиие бага зэргэшье хазагайруулаа һаа, голодоһо гаража магад. Металл болбосоруулхадаа, В. П. Панов ажалай үндэр бүтээсэ туйладаг юм. Энэмнай гансал шадабаряа шангадхан хүдэлһэнэй ашаар туйлагдадаг бэшэ. Гол нюусань гэхэдэ, тэрэ станогой байгуулгые нарижуулан һайжаруулһан байна. Нилээд бодомжолжо, ухаагаа гүйлгэжэ үзөө. Ганса эндэшье бэшэ, мүн түмэрэй хабтагайе тэгшэлдэг станогые үрэ бүтээсэтэйгээр хүдэлгэхэдөө, зохёохы шадабаряа харуулһан байна.

Бүри токарёор хүдэлхэдөө, В. П. Панов зохёохы ульһатай байһанаа элирхэйлээ һэн. Түнхилгын станок үнинэй, бүри дайнай урда үйлэдбэрилэч гаргагдаһан, хуушанайшье түхэлтэй һаа, Василий Петровичто һайшаагдадаг байгаа. «Бага зэргэ һайжаруулаал һаа, хуушанайш юумэн бүтээсэеэ харуулхал даа» гэжэ бододог бэлэй. Тиигэжэ деподо анхан амар заһабарилагдадаггүй байһан орёо нарин детальнуудые эгээл түрүүлэн урданайнь түхэлдэ оруулдаг болоо һэн. Фрезернэ, түнхилгын, харуулдалгын станогуудые В. П. Панов шэнги бүтээсэтэйгээр ашаглаха хүнүүд үсөөн юм. Гансал токарьнууд П. Н. Зык, Б. И. Анциферов гэгшэд тэрээнһээ хойнотодоггүй.

Тепловоз, электропоезднуудай детальнуудые, механическа оньһон түхеэрэлгэнүүдые заһабарилхадаа, «Хээл һаам—нюдэнһөө саагуур» гээд бэеһээ холо болгодоггүй, харин заһабарилгын илангаяа болохотой аргануудые хэдуужа абадаг, бусадта заажа үгэдэг, дэбтэр соогоошье тэмдэглэдэг байха юм. Залуу хүдэлмэришэд хажуудань дүтэлөөд,

«Энэ детальда али тээһээнь халдаа һаа, аятайгаар буйлуулагдахаб»,— гээд асуугаадхиха. Василий Петрович тухашарһан, тумархаһан янза үзүүлдэггүй: үлүү үгэгүйгөөршье һаа, тодо томоотойгоор үг удхыень хэлээд үгэдэг.

Ажалай ветеран хүдэлмэридөө яаруу тэбдүү бэшэ. Бүхы юумэ зохисотойгоор, бодомжотойгоор хэхэдэнь, голодоһоншье гарахагүй.

Анхан В. П. Панов бэлэдхэлгын цехэй механическа отделенидэ ажалладаг һэн. Тиихэдэ би, залуу инженер бэлэдхэлэй цехтэ мастераар томилогдоһон байгааб. Түрүүшээр нилээд хүндэшэг бэлэй. Үйлэдбэрээ һайса шудалха хэрэгтэй байгаа. Илангаяа хүнүүдтэй харилсаагаа тогтонижуулха, үгэ хэлээ ойлголсохо тон шухала һэн бээз. Заримдаа тээлмэрдээд, түдэгэсөөдшье абахаб. Эмхидхэлэй хүдэлмэридөө ядалдахыем ойлгоһон Василий Петрович өөрөө хажуудам дүтэлжэ, зүбшэл заабаряараа туһалаа бэлэй. Үнинэй хүдэлмэришэн ажалай, технологическа журам тогтонижуулха, коллективые нэгэдүүлхэ, түрүү зэргэдэ гаргаха хэрэгтэ үүсхэлтэйгээр хандаһан байна. Тэрэ гэһээр гуша гаран жэл үнгэрөө. Олондо хүндэтэй ветеранай һургаһан хүнүүд локомотивна депогой кадрова хүдэлмэришэд, залуушуулда дүй дүршэлөө дамжуулдаг хүнүүд болонхой. Эгээл тиимэһээ В. П. Пановые һурган хүмүүжүүлэгшэдые һургагша гэжэ хүндэлэн нэрлээд, ажалайм намтарай эхиндэ угтан урмашуулһандань үнэн зүрхэнэйнгөө талархал элирхэйлнэб.

Ф. АНУЧИН,
Улаан-Үдын локомотивна депогой инженер-механик.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. П. Панов ажалдаа.

Авторай фото.

Сэлэнгын леспромхозой коллектив энэ жэлдэ абаһан дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудаа дүүргэжэ, хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ ябана. Түсэбтэ даабаринуудаа, социалис уялгануудаа сүм бэелүүлхын түлөө мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар тэдэнэр тиимэ амжалта туйлана.

Предприяти дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХӨӨР

оролсоһон А. М. Розниковой хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригадын коллектив үндэр дүнгүүдые туйлаһан байха юм. Жэшээлхэдэ, 10 096 кубометр модо бэлэдхэжэ, байгша оной найман һарын түсэбые дүүргэжэ, даабариһаа гадуур 2811 кубометр модо доодо складта эльгээгээ. В. Г. Цыцугай хүтэлбэрилдэг вагондо модо ашадаг бригада мүн лэ оролдосотой һайнаар хүдэлнэ. Тэдэнэр һара бүриин түсэбтэ даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур хэдэн зуун кубометр модо вагонуудта ашажа, хэрэглэгшэдтэнь эльгээгээ.

Жолоошод Г. Ф. Портнягин, Н. Л. Бердников гэгшэдэй экипажнууд модо ехээр зөөжэ, леспромхозой коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һууринуудта гараа.

Эдэ түрүү бригадануудай габшагайгаар ажаллаһанай ашаар леспромхозой коллектив даабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ.

С. ДАМДИНОВ.

ДҮН ГАРГАГДАЖА

Саһан оройтой Саян уулын хормойдо орш... Саяны» колхозой малшад жэл бүри бэлшээрии... үхэрнүүдые болон адуун һүрэгөө холын бэлш... жа, хада уулын, ой тайгын шэмэтэй тунга ного... нилээд таргалуулдаг юм.

Байгша ондошье бүри июниин эхээр холын б... раһан малшад зунай зуун хоногой туршада адуулжа, шэгнүүрыень ехээр нэмээгээд, мүнөө...

Үндэр үрэ дүнгүүдые туйлахын түлөө үхэр... ажаллажа, малаа үдэр бүри һайнаар адуулха, б... до һэлгүүлэн хэрэглэхэ, дабһа болон уһаар таһ... жэ оролдоо.

Энэ хугасаа соо нэгэшье мал гарза хоролсо... тула ехэхэн харууһан хэрэгтэй болоо. Шоно, б... лээд, үхэр малда орохо ан арьяатан барагдаха... хадын хабсагайһаа халин, унаха, шабар шабха... шье байгаа ааб даа. Эдэ бүгэдэһөө аршалха, гэ... һэн малые саг соонь эмшэлхэ саг ушардаг.

Дүршэлтэй малшад Лопсон Гыргенов, Виктор Петухов гэгшэд 237 эрэ буруу, хашарагуудые газарта харууһалаа. Гомбо Салданов, Сырен... Пурба Майдарханов, Бадма Манзаев 267 эмэ ... баһал холын бэлшээридэ абаашаһан юм. Ажахы... шан Базар-Сада Ангаскиевай хүтэлбэри доро ... Буян Бузаев, Николай Торгобоев гэгшэд 350 гар... рэгтэй түб тосхонһоо 200 гаран модоной газар...

Эдэ малшад, адуушад арбан хоёрдохи таба... шын жэлдэ ажалдаа үндэр дүнгүүдые туйлах... оролдолго гаргаа гээшэ. Тэдэнэр хоорондоо со... сөө үргэнөөр эмхидхэжэ, габшагай шангаар хү... дай зунай ажалай дүнгүүд мүнөө согсологдожо... үхэрнүүдэй һаяар хуу шэгнэгдэжэ дүүрэхэдэ, мүр... гүүдэй согсологдоходо мал адуулагшад мор... териальна талаар урмашуулагдаха байна. Даб... зунай бэлшээриин 100 хоногой туршада ... луулангүй даалгагдаһан малайнгаа шэгнүүрые ... граммаар нэмээһэн малшад үсөөн бэшэ. Колх... ниин, парткомой Хүндэлэлэй грамотаар, 200 ... шангаар, Аршаан курортдо амархa түлөөһэгүй ... нагдаха байна.

Адуушад энэ хугасаа соо зуун гүүн бүриһ... 95 унага абаад, томо болгоһон, һайнаар хар... 300 түхэриг мүнгэн шангаар ба түлөөһэгүй п... даха жэшээтэй.

Түнхэнэй район.

...ИЛШАДАЙ ЭРИЛТЫЕ ... СООНЬ БЭЕЛҮҮЛХЭ

дэнхэй. Тиихэдэ һүүлэй үеын моододо тааруулан гутал заһаха аргатай. Гуталай бишыхан заһабари табан хоног соо хэгдэхэ, харин дунда зэргын һэльбэн шэнэлэлгэ долоон хоног соо бэелүүлэгдэхэ гэжэ тусхай дүримүүд соо мүн лэ тайлбарилагданхай байна. Таһалга соо түргэн болзор соо гуталаа заһуулхаа тушааһан хүнүүд хүлеэжэ һуунад. Захил абагшад В. В. Малых, В. И. Сорокоумова гэгшэд эндэ ерэгшэдые анхаралтайгаар шагнана, һайнаар хангаха гэжэ оролдонод.

— Хүн зон эндэмнай таһалдадаггүй. Илангаяа мүнөө үедэ үбэлые угтуулан, хэхэ хүдэлмэримнай ехэ болоо. Бэрхэ мастернууд, гутал заһабарилан оёгшод Ольга Владимировна Константинова, Григорий Корнеевич Пискунов гэгшэд һайнаар хүдэлнэ. Тэрэ һарынгаа даабариие холо үлүүлэн дүүргэдэг, — гэжэ мастерскойе даагшын орлогшо М. А. Куделина омогорхон хөөрэнэ.

Хорёод жэлдэ гутал заһабарилгын мастераар ажалладаг О. В. Константинова шэлэһэн мэргэжэлдээ дуратай, даалгадаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг юм. Абаһан уялгаяа бэелүүлдэг, хэлэһэн үгэдөө хүрэдэг ажалша хүн. Дүй дүршэлөөр баян һурган хүмүүжүүлэгшэ мүн. Хоёр үхибүүдые хүмүүжүүлжэ байһан энэ эхэнэр ямаршье эрэшүүлһээ дутуугүй бэрхэ мастер. Ажалша эхэнэрэй амжалтые Эхэ оромнай үндэрөөр сэгнээ. О. В. Константинова Хани Барисаанай ордено шагнагдаа гэһэн мэдээсэл коллективэй гэшүүдые ехэтэ баясуулһан байна. 1980 онһоо хүдэлжэ эхилһэн Г. К. Пискунов захилшадай эрилтые һайнаар хангаха, үдэрэйнгөө нормые заатагүй бэелүүлхэ гэжэ оролдодог юм.

— Үдэрэй туршада 29 түхэригэй захил дүүргэхэ гэхэ гү, али нэгэ һара соо дунда зэргээр 550 түхэригэй хүдэлмэри хэхэ түсэбтэйбди. Гэбэшье гурбадахи кварталайнгаа түсэбые бэелүүлжэ шадахагүйбди, юуб гэхэдэ, мастернууд дутална. Эндэ хүдэлхэ 13 хүнэй оронда мүнөө үедэ 6 хүн ажаллана, тиимэһээ энэ дутагдал түсэбэй дүүргэлтэдэ сэхэ нүлөөлнэ, — гэжэ М. А. Куделина гомдолоо мэдүүлнэ.

— Ямар ушарһаа мэргэжэлтэд дуталданаб, гуталай мастернуудые хаана бэлдэдэг бэ? — гэжэ асуубаб.

— Нэн түрүүн гол шалтагааниие нэрлэбэл, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын албанай хүдэлмэрилэгшэд байраар, хүүгэдэй эмхи зургаануудаар муугаар хангагданхай. Тиимэһээ олонхи хүнүүд ондоо тээшээ ябашана. Тиихэдэ хамтын байрагүйбди. Энэл ушарһаа боложо хүнүүд манда хүдэлхэеэ ороногүй, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын мэргэжэлтэдые бэлдэдэг Улаан-Үдын училищида үсөөн хүн һурана, — гэжэ тэрэ харюусаа һэн.

Үнэхөөрөө һүүлэй үедэ гутал заһадаг мастернууд дуталдажа, захил сагаа соогоо бэелүүлэгдэнэгүй гэжэ элирээ һэн. Хоёр халаанда, мүн амаралтын үдэрнүүдтэ хүдэлдэг. Энэ коллективэй кадрнуудай, мүн гэр байрын, хүүгэдэй ясли-садай талаар асуудалнууд һаяын сагта шиидхэгдэхэ зэргэтэй. Тэрэшэлэн КПСС-эй XXVII съезд дээрэ, мүн «1986—2000 онуудта арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгые болон хангалгын һалбаринуудые хүгжөөхэ комплексно программа тухай» КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо ажаһуудал хангалгын албанай хүдэлмэрилэгшэдэй хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхэ, кадрнуудай асуудалые шиидхэхэ, мүн тэдэндэ ажалай болон ажаһуудалай зохид эрхэ байдал тогтоохо тухай тэмдэглэгдэһэн байна.

Энээнһээ уламжалан, Буряадай гутал заһабарилгын ба оёдолой үйлэдбэриин «Труд» нэгэдэлэй ахамад инженер В. Н. Павловтай хөөрэлдэхэдэмнай, тэрэ иигэжэ харюусаа:

— Гуталай мастерскойнуудые кадрнуудаар гүйсэд хангаха зорилготойгоор Улаан-Үдын техническэ мэргэжэл олгодог 6-дахи училищиин дэргэдэ мэргэжэлтэдые энэ жэлдэ һургажа эхилбэбди: 18 хүн гуталай мастерай мэргэжэлтэй, харин 6 хүн гутал оёдог машина заһабаридаг слесарь мэргэжэлтэй болохо юм. Тиихэдэ жэл бүри мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ хүсэлтэйгөөр 2 хүниие Ереван эльгээдэгбди. Мүн нэгэдэлэйнгээ дэргэдэхи курсада һургадагбди. Манай мэдэлэй албанай хүдэлмэрилэгшэд ажаһуудалай талаар муугаар хангагдана: олон мэргэжэлтэд гэр байрагүй, хүүгэдэй эмхи зургаануудта үхибүүдээ ябуулха аргагүй байгдана. Эдэ асуудалнуудые һаяын сагта шиидхэхэ зэргэтэйбди.

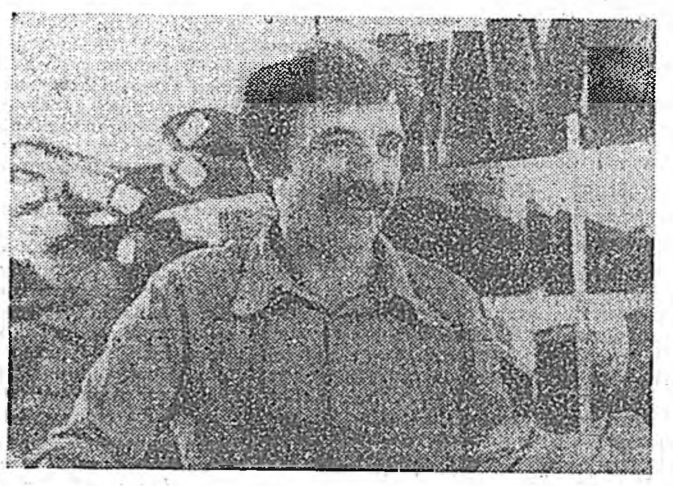
Тус мастерскойн хүдэлмэрилэгшэд эд хэрэгсэлэй талаар гүйсэд хангагданхай: урдань олдодоггүй, үсөөн байдаг гуталай һүеыдэ хададаг түмэр, сабхиин замаг болон бусад зүйлнүүд элбэг болоһон байна. Тиимэһээ кадрнуудай асуудалай шиидхэгдэбэл, захилшадай эрилтэнүүд түргэн болзор соо бэелүүлэгдэхэ.

Б. ДАРИЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Гутал заһадаг мастер О. В. Константинова (баруун гарһаа) захил абагша В. В. Малых гэгшэтэй ажал тухайгаа хөөрэлдэжэ байна. 2. Мастер Г. К. Пискунов.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фото-зурагууд.

ТЭМСЭЛЭЭ ШАНГАДХАХААР БОЛОО

«Ажал хэнгүй олзо олохо ябадалтай тэмсэл шангадхаха тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ хүсэндөө оронхой. Энэ шанга эрилтэ ехэтэй Указай хүсэндөө ороод байхада, Хориин район дотор ямар хэрэг ябуулагданаб гэжэ хаража үзэхэдэ иимэ байна. КПСС-эй райкомой бюро ба арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдком ажал хэнгүй олзо олохо, гүрэнэй зөөри үрихэ, үбэршэлхэ ябадалтай эбсэшэгүй тэмсэл хэхээр хараалһан хэмжээнүүдые баталан абаһан байна. Нютаг нугануд болон тосхонуудта ажаһуугшад нэмэл суглаанууд дээрэ энэ шэнэ документын удха шанартай танилсаа, зүбшэн хэлсээ һэн. Мүн баһа профсоюзай, комсомолой органууд энэ асуудалаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэһэн, хэмжээнүүдые хараалһан байха юм. Тиигэбэшье судебно-мүрдэлгын органуудай хүдэлмэриие хаража үзэхэдэ, социалис зөөри хулуулга, хайша хэрэгээр хандалгаһаа уламжалһан гэмтэ ябадалнууд олон байна. Гансал худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта олон мянган түхэригэй гарза хэгдэһэн болоно. Жэшээлхэдэ, Хориин райпогой 42-дохи магазинай наймаалагша Н. А. Гречан, 10-дахи магазинай — В. А. Минеева гэгшэд гүрэнэй мүнгэ үриһэнэйнгөө түлөө сүүдэй урда зогсоһон байна. Наймаалагшад Цыдендамбаева Щербак хоёр хүдэлмэриһөө гаргагдаа һэн. Хориин ОРС-ын магазинуудта хүдэлмэринь муугаар табигданхай. 1985 ондо тэндэ 4,2 мянган түхэригэй эд бараанай үригдэһэн байбал, энэ оной түрүүшын хахад соо 1,4 мянган түхэриг дутаагданхай.

Юундэ Хориин районой худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта гүрэнэй мүнгэ үбэршэлхэ ябадал олон дайралданаб гэхэдэ, тэндэхи хүтэлбэрилэгшэд, алба хаагшад, счетно-бухгалтерска аппарат, хиналта-шалгалтын хүдэлмэрилэгшэд, арадай хинагшад муугаар хүдэлнэ гэхэ хэрэгтэй. Эдеэ хоолой олон магазинда хүргэдэг камерануудынь хүдэлнэгүй. Тиимэһээ тэндэ эдеэ хоолынь гутажа, хүн зониие хохидолдо оруулна. Тусхай һургуулигүй, дүршэлгүй хүнүүд хүдэлмэридэ абтана.

Район дотор гансашье худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта дутуу дунданууд олон бэшэ. Мүн хүдөө ажахыдашье социалис зөөри хамгаалга һулаар сахигдана. Энэ жэлэй үнгэрһэн долоон һара соо 459 үхэр мал, 12.837 хонин, 39 морин гарзалаа. Иимэ олон малые мүнгэндэ оруулбал, ямар ехэ хэмжээнэй гарзаһаа ажахыда ямар ехэ хохидол болоноб? Хүлэй совхозой 2 хонишон 2,5 тонно холимог тэжээл хулуужа, архи болгожо уугаа. Инкубаторна станциин складые даагша О. С. Васильев 672 түхэригэй спирт дутаагаа.

Үбэлжэлгын үедэ малай үхэжэ байхада, яһала олон гэмтэд элирүүлэгдэжэ, харюусаха баатай болобошье, гүрэнэй баялигые бусаангүй байһаар. Хэрбээ нёдондоной тоосоогоор 1380 мянган түхэриг гүрэнэй кассада оруулагдаха байһан һаа, оройдоол 87 мянганиинь бусанхай. Районой ажахынуудта бухгалтерска хүдэлмэри, малай тоо толгой тоололго муугаар табигданхай.

Гэхэтэй хамта албан тушаалаа өөртөө ашатайгаар хэрэглэн, финансова журам эбдэдэг, гүрэнэй машинаар хубиингаа хэрэг бүтээдэг хүтэлбэрилэгшэд дайралдадаг. Хамтын малай тэжээл дээрэ үмсын мал баридаг зон олон. Хори тосхондо ажаһуудаг Орлов найман толгой эбэртэ бодо малтай байгаа. Үбэлэй үедэ энэ хүн яажа ямар газарта тэжээл бэлдэнэ, буйлуулна гээшэб гэһэн асуудал мүнөө болоторoo хориинхидые гайхуулна. Нютагай Соведүүд үмсын малай тооe муугаар бүридхэнэ.

Район дотор партийно-ажахын, эдэбхитэдэй, мүн баһа худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан һаяхан үнгэргэгдөө. Эдэ суглаанууд дээрэ арадай сүүдэй, прокуратурын, дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хүдэлмэрилэгшэд хабаадажа, Указ сахиха талаар шанга хөөрэлдөөн болсо. Тэндэ хараалагдаһан хэмжээнүүд саарһан дээрэ үлэнгүй, бодото байдал дээрэ наринаар бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

Э. БУДАЕВ.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС · АПН

ВЕНЭДЭХИ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДЭЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ ШАТА

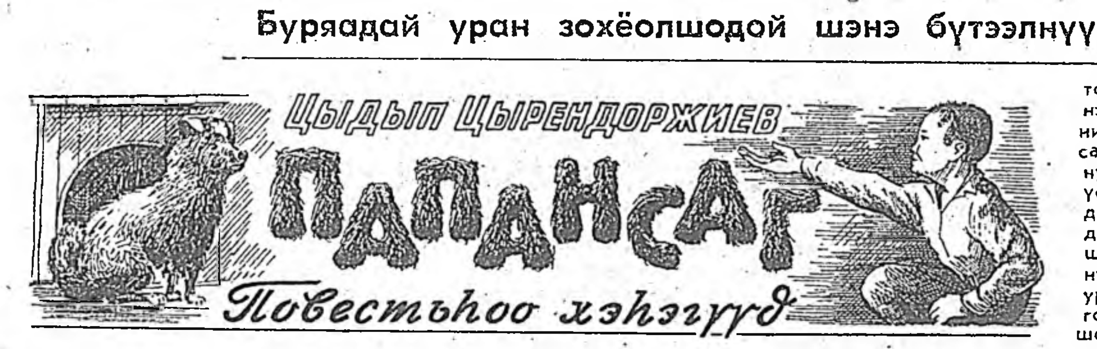
ВЕНЭ. Эндэхи Хофбург ордондо пленарна заседани дээрэ Түбэй Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүд болон буу зэбсэгүүдые али али талаһаа хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдэй ээлжээтэ шата эхилбэ. Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй зүгһөө ЧССР-эй делегациие толгойлогшо Лудек Гандл, НАТО-гай гэшүүн-оронуудай зүгһөө ФРГ-гэй делегациие толгойлогшо Иозеф Холик үгэ хэлэбэ.

МАНИЛАДАХИ УЛАСХООРОНДЫН УУЛЗАЛГА

МАНИЛА. «Азида болон Номгон далайн оршомдо амгалан тайбан, аюулгүй байдалай ба хүгжэлтын аша туһада харилсаа холбоо бэелүүлхэ» гэһэн уряа доро Филиппинын ниислэлдэ уласхоорондын уулзалга болобо. Азиин-Номгон далайн оршондохи оронуудай амгалан ерээдүйн түлөө, термоядерна дайнай аюулые зайсуулан усадхахын түлөө тэмсэлэй асуудалнуудые булта шахуу түбинүүдһээ эндэ ерэгшэд зүбшэн хэлсэхэ байна. Азиин болон Африкын арадуудай һаналаа нэгэдэлгын эмхиин (ОСНАА) болон Филиппинын Эб найрамдалай болон һаналаа нэгэдэлгын национальна соведэй үүсхэлээр энэ уулзалга зарлагдаа юм.

Хуралдаанай хүдэлмэриин түрүүшын үдэр Кесон-Сити хотын мэрэй уялгануудые дүүргэгшэ Б. Симонэй хэлэһэн үгэнь ябуулгануудаа эдэбхижүүлхэ уряа мэтээр зэдэлээ. Хотын газар дайдые ядерна зэбсэг хэрэгсэлгүй зоно гэжэ тэрэ соносхоо юм. Кесон-Сити хотодо ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хадагалалга ба тодхолго энээнһээ хойшо хоригдобо гээд тэрэнэй гар табиһан тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Буряадай уран зохёолшодой шэнэ бүтээлнүүдһээ

(Түгэсхэл. Эхэниинь урдахи номерто).

Гэнтэ дээрэнь һүүдэр бууғаад, хэншьеб тэрэниие шангаар түлхин, нюрган дээрэнь унагааба. Залд гэһэн тэрэ шангаар хашхарба. Тиихэдэнь эрхирээн дуулдажа, ехээр сошоһондоо нюдэеэ анишаһан аад, нээхэдэнь, үлэгшэн үбсүүн дээрэнь хоёр һабараа табинхай, адаалхай шүдэнүүдээ ирзайлган байба. Бүри айшаһан Сэдэб оройдоошье хүдэлхэеэ болёод, хэбтэжэл үгэбэ. Удангүй үлэгшэн тэрэниие орхёод, хобто руугаа оромсоороо, гүлгэхэнүүдээ үидэнэ. Дан хажуу тээшээ гараһаншагуудыень этэрэн суглуулна. Нэгэ бага һэгээ орожо, Сэдэб ухамайлха шадалтай болобо. Тиихэлээрээ хажуу тээшээ һэмээхэн мүлхижэ эхилбэ. Тэрэ яһала холо болооб гэжэ багсаамжалхалаараал, хүл дээрээ һуга харайн бодоод, нюдэ сабшаха зуура үбһэнэй хорёо дээрэ гарашаба.

Тэндээ һуурияа оложо һуумсаараа, одоол амияа даража, доронь юунэй боложо байһаниие анхаралтайгаар адаглан хараба. Үлэгшэн хүл дээрээ бодоод, Сэдэб уруу хёлогхёлог гэн зогсод гэһэнээ, аюултай юумэнэй үгы байһаниие ойлгоһон хэбэртэй бэеэ һунаан һуняагаад, һөөргөө хэбтэшэбэ. Саашадаа балай һонирхомоор юумэн болобогүй. Тиихэдэнь Сэдэб саашаа буужа, һуриһоо үлэһэн обоо үбһэ тойрохо зурааа, даахыса эгээл һайханиие шэлэжэ тэбэреэд, хуһамагай хорёогой забһараар тэрэнээ хаясагааба. Удаань хорёо абиран гарахадань, Хүхөөдэйнь гүйжэ ерээд, ута эбэрээрээ Сэдэбэй гуя руу болгоомжотойгоор хадхан маараба. Сэдэб сагаан һахалыень адхан, хоншоорыень таалана. Хүхөөдэйнь сухалтайгаар тархяа һэжэрэн, һахалаа сүлөөлөөд, хоншуугаар хангалтаһан үбһэ шэмхэлжэ эхилбэ.

Сэдэб хорёо түшэн һуугаад, Хүхөөдэйтэеэ хөөрэлдэнэ. «Хүхөөдэй», минии мүнөө шамайе гаргаа һаамни, баһал тоомоо таһархалши даа. Ямаршье амитан гээшэбши, аа? Өөрһөөшнил боложо, эндэ хаагаа ха юм. Юуншни дутаад, айлай үбһэндэ оронош? Али саданагүй гүш? Тиигээ һаа, хомхойл амитан байнаш даа. Хажуугаарнь барилгын боложо байһан газараар юугээ бэдэрнэш? Тэрээн дээгүүр дүүлижэ ябаһаар унаа һаа яахабши? Зай, зай, бү сухалда. Өөрөөл зэмэтэйш. Олохон лэ хоногто эндэ хаалгатай байха хэбэртэйш. Нагаса баабай ехэ уурлаа. Шамайе эндэһээш гаргахагүйб гэжэ үгэеэ үгөө хадань яахабши? Аа! Ши хараагши? Манай газаа үлэгшэн түрөө. Табан гүлгэтэй. Аяар табан. Ши юундэ ехэдээл һаа, гурбан эшэгэ гарганабши? Зай, зай бү сухалда! Тэдэнэйнь нэгэн пара парпагархан... Зохидхуу-уун... Теэд маманъ аймшагтай сухалтай. Минии хаража байтарни, шүүдшүүд зуужархин алдаал. Миин лэ хаража байтарни. Баһаш айгааб даа. Зай, ши эдеэлэ. Дулма абгай ерэхэ, Малаадайгаа һаахабди. Духадаа малаан Эреэдхэеэ эдеэлүүлхэб. Ши энээнһээ хойшо ондоо эшэгэнүүдые бү гарга. Томошог болохотойнь хамта үүсэлхэ гү, али түрэлдөө бэлэг үгэжэрхихэ. Ши шал үбэштэйш. Юушье ойлгодоггүй юм шэнги, һанаа амар ябадагши. Минии игэжэ һанаагаа зоболгые оройдоо харадаггүйш. Зай, би ябахамни. Бү сухалда. Шамайе гаргаха аргамгүй гэнэ ха юмбиб. Ээх! Болииш гэнэб!». Шангаар энеэгээд, Сэдэб Хүхөөдэйһөө зугадана. Арай шамай тэрээнһээ һалаад, хорёо абиран гарахадань, амбаарай наана Дулма абгайнь зогсожо байба.

— Сэдааб... Шимни үнеэгээ һааха тухайгаа мартаагүй аабзаш? Эдеэлээ гүш?

— Эдеэлээ һэм. Би мартаагүйб. Өөрөө шадаха һаа, үни һаажархиһан байха һэм. Юундэ иимэ орой болонот? Эреэдхын эхэһээ гарахаяа байхадань, унтажа байһаар шууд лэ үхүүлэн алдана һэнтэ. Мүнөө Эреэдхын гэдэһэн үлдэшөө. Би сагтаа тудхуур абаад ерэхэб,— гээд Сэдэбэй гүйхэеэ забдахадань, Дулма абгайнь хоёр туранхай гуяа альгадана.

— Харыш! Намайгаа зэмэлжэ байна бэшэ гү. Энэ бузаршни? Баһаш гайтайл амитан болохош даа! Зай, зай! Бү хүлхы! Яба, тудхуураа аса! — гэжэ дураа гутангяар дуугарба.

3. ПАПАНСАГ.

Һара тухай саг үнгэрбэ. Үлэгшэнэй гүлгэнүүд яһала томонууд боложо нюдэхэнүүдэйнгээ нээгдээдхихэдэ, хобто сооһоо гаража, оршолонгые шудалха һаналда диилдэн, хажуу тээшээ тэгүүлдэр болоод байба. Зүгөөр тойроод ушарха байһан аюулнуудые зүгнэн, эхэнь тэдэнһээ холо болохоёо болёод, Сэдэбэй үнөөхи миисхэ соогоо эдихэ юумэ зөөгөөгүй һаань, туража үхэхэдөөшье болохо байгаа ха.

Үбһэнэй хорёогой арада гүлгэдтэеэ эшээлһэн үлэгшэн тухай Сэдэб хэндэшье хэлээгүй. Нюусаяа нэгээ һаамни, муу юумэн боложо магад гэжэ хүбүүхэн зүрхөөрөө ойлгоһон байгаа хаш. Тэрэ һонюуша Сэрээнинһээ ходо хоргодожо, мүнөө болотор ябаа. Зүгөөр Балдоржо ахайнь миисхэ барьяад ябахыень харамсаараа, уриханаар миһэд гээд, Сэдэбэй толгойень эльбэн: «Зай, зай, Сэдэб, бэрхэш. Гансал ойлгоорой. Хазуулшагшабши»,— гэжэ хэлэһэн юм. Тиихэдэнь нилээн гайхаһан Сэдэб: «Намайе хазадаггүйл. Би гүлгэдыень эльбэдэг болонхойб»,— гэжэ дуугаржархихадаа, нюусаяа алдаһанаа ойлгожо, ехэл дураа гутан, абяагүй болошоходонь: «Бараг, бараг. Бэрхэш»,— гэжэ дабтаад, нагаса ахайнь ябашаһан юм.

Зунай эхинэй тэрэ үглөөгүүр Сэдэб эртэ бодобо. Нагаса эжытээ сай уужа һуутарнь, посхоодой наана хэбэртэй буу һүрэшэбэ.

— Ямар амитаниинь тосхон соо буу табина гээшэб? — гэжэ нагаса эжынь үгэ алдахада, газааһаа ороод, малгайгаа үлгэжэ байһан нагаса баабайнь:

— Зольбо нохойнуудые аладаг зон машинаар ябана һэн. Энэ хойно тэрэ Шааригтай ерэхэдэнь, шинии эдеэлүүлдэг шара үлэгшэниие гүлгэдтэеэ наадажа байтарнь алаба ха,— гэжэ дуугарба. Тиихэдэнь Сэдэбэй амин хаагдашахадал гэбэ. Тэрэ өөрөө мэдээгүйдөө аягатай сайгаа стол дээрэ алдаад, бии үгы шадалаараа газаашаа харайба.

— Энэмнай яанаб? Ши, зүнтэг, ямар тиимэ аймшагтай юумэ хэлээ хүмши? — гэжэ нагаса эжынь гэмэрхэ Сэдэбэй шэхэндэ дуулдаба.

Тэрэнэй үбһэнэй хорёо тойрон, хойнонь гарахадань, кузов дээрээ томо бүүдхэтэй машина посхоод зубшан, зүүлэжэ ябаба. Сэдэбэй даб гээд хобтодо дүтэлхэдэнь, гэнтэ бии байһан бүхы шадалынь дууһашаһандал һанагдажа, үбдэг дээрээ сомсойн һуугаад, шангаар бархирба. Үринэрөө хамгаалан хорингёор эрхирдэг үлэгшэн, тэрэнэй шарасагаан гүлгэд, илангаяа бултанһаань тад ондоо, бултанһаань һүбэлгэноор харагдадаг парпагар хара гүлгэниинь Сэдэбэй нюдэнэй урда амиды юм шэнгеэр үзэгдэжэ, гашуун, хүндэ нёлбоһонууд торшогорхон бэеынь доһолгон, адхаржал мэдэбэ.

Гэнтэ үбдэг дээрээ һалд табиһан гартань ямаршьеб дулаахан, амиды, зөөлэхэн монсог няалдаад, тэрэнь ехэ танилаар гангиһаба. Нёлбоһоор дүүрэжэ, баларташаһан харасаяа гар уруугаа хандуулхадань, үнөөхи, мэнэ һая нюдэндэнь үзэгдэһэн парпагар харахан монсог доронь хүдэлэн, гарыень хоншоороороо дайража, муу юумэн болошоо гэжэ дуулгаха гэһэндэл гангинажа байба. Уһаташаһан харасаяа сэлмээн, тойронхиие шэртэн, Сэдэб аалиханаар энеэбхилбэ. Тиигээд үнөөхи монсогоо гар дээрээ дүмүүхэнээр абажа, үбсүүндээ бүхөөр няамсараа, гэр тээшээ алхалба.

Тэрэнэй хэрэлсыдэ дүтэлжэ ябахадань, нагаса эжы, баабай, Балдоржо ахай гурбаниинь гэрһээ гараад, Сэдэбые хүлеэн, хэрэлсы дээрэ байба. Сэдэб доодо табсан дээрэнь тогтоод, ехэл түбэгшөөһэн хэбэртэй зогсобо. Теэд нагаса эжынь даб гээд, гар соонь аяшархан хүдэлхэеэ болиһон монсогхониень уриханаар эльбээд:

— Яаһан хөөрхэн юм? Хэн гэжэ нэрэтэйб? — гэбэ.

Тиихэдэнь гэнтэ найдалаар гэрэлтэһэн харасаяа үргөөд, нюдэн соонь дахинаа суглараһан нёлбоһонуудаа залгижа, һанаа алдан энеэбхилээд, гангинажа эхилһэн монсогоо дээрэ үргэн:

— Папансаг! — гэжэ шангаар дуугарба.

— Болоо, болоо! Папансаг хадаал Папансаг. Хөөрхэйшни гансаараа үлэшөө ха юм. Шимнай Хүхөөдэй, Эреэдхэ, Папансагтай болобо ха юмши,— гэжэ нагаса баабайнь дуугарна. Тиигэһээр дүгдэгэшэн, доошоо бууғаад, дарха хэдэг сарай руугаа ошохо зуураа нэмэбэ: — Мухаа, Папансагаа эдеэлүүлэ. Пилмаа, һү аса! Балдоржо, яба наашаа! Папансагайнь байха гэр дархалаадхия. Нагаса эжымнай гэртэ байлгахагүй ха юм.

— Һэ! Харыш энэ зүнтэгые! Зай. Шиниихеэр болог. Шүрныхэжэ... Яаһан зохидхон амитан боо... Яба наашаа. Энэ хөөрхэйшни угжадаал һаа, амидарха байха даа,— гэжэ нагаса эжынь дуугарба.

Эдэ ехэ дуратай зоноо үзэн ядахаар бэлэн байһан Сэдэбэй сэдьхэлынь гансата уушхаран номгоржо, сээжынь гүн оёорые доһолгоһон дулаан зосоогуурнь уни бутаран таража, нюдэниинь дахинаа уһатахадал гэбэ.

— Зай, зай. Сэдэб, ши Папансагаа эдеэлүүлхээ бодо. Эрэ хүн аад, уһа нюдэн болоходоо яанаш? — гэжэ Балдоржо ахайнь дуугараад, Сэдэбэй толгойе ябууд эльбэн, баабайнгаа хойноһоо сарай руу оробо.

Иигэжэ Дархан Сэдэндоржотоной газаа Папансаг гэжэ нохой өөрын гэртэй боложо, бишыхан Сэдэбэй нүхэд бүри олон болоһон юм. Папансаг Эреэдхэтэй гансата нүхэсөө. Зүгөөр Хүхөөдэй Папансагые харамсаараа, ёдогор эбэрнүүдээ ёройлгон тодхоод, аймшагтай юумэн дүтэлдэг. Тиихэдэнь Папансагай бишыхан бэе шэшэржэ, хараха янзада нилээн һүрөөтэйгөөр эрхирэн, аалиханаар гэдэргээ сухарихадань, Хүхөөдэй энээгээр һанаагаа заһаад, һахалаа ербэгэд гүүлэн, ехэл дээрэлхүүгээр мааража, гэдэргээ болоходоо, болгоомжотойгоор эрьелдэн саашалдаг агша. Эдэнэрые нүхэсүүлжэ ядаад, Сэдэбшье энэ хэрэгээ орхёо. Юундэшьеб бэе бэедээ дурагүй амитад ха юм.

Харин бишыхан Папансаг нагаса баабай Балдоржо ахай хоёрой дархалһан гэр сооһоо гаража, үдэр ерэхэ бүри улам холуур зайдаг болоод, удангүй Сэдэндоржотоной томо хорёо соохи углуу бүхэниие шэнжэлһэн, энэ хорёо соохи хуу минии гэжэ тоолодог болоһон хадаа, хари зоной малай оробол, нарииханаар аад, ехэ шангаар хусадаг юм. Тиихэдэнь хэн нэгэнэй гаража: «Папансаг!. Хүрөө. Оруула!» — гээгүй һаань, хэрэлсы дээрэ гаранхай хахажа, сасажа байгаад хусажал байдаг.

Сагай ошохо бүри Папансаг бүри монсойжо, урдаһааш гүйжэ ерэхэдэнь, зөөлэхэн, парпагар хара нооһоной монсог юундэшьеб абяа гаран мухарижа ябана гэжэ һанахаар агша. Тиигээдшье тэрэ ехэ энеэдэтэй болонхой. Сэдэндоржотон үдэшэндөө хэрэлсы дээрэ гаража һуугаад, Папансагай наада хаража, садатараа энеэлдэдэг. Иимэ нэгэ үдэшэлэн Хүхөөдэйн Папансагта юундэ дурагүй байһаниинь элирбэ.

Тэрэ үдэшэлэн Папансаг гэр сооһоо гарахаяа балай ярабагүй. «Гараха байхоо...»,— гэжэ хэлсээд, нагаса баабай Балдоржо хоёрынь тамхияа нособо, нагаса эжынь нюдэнэйнгөө шэл хамар дээрээ тогтоогоод, нооһон оймһоёо нэхэжэ эхилбэ. Харин Сэрээнин Сэдэб хоёр хэрэлсын саада захада ошоод, баабхайнуудаар наадажа һууба. Энэ үедэ сарайн саанаһаа Хүхөөдэй гаража ерээд, хэрэлсы дээрэ һуугшадай урда тогтон, шодогорхон һүүлээ ёдогонуулха зурааа, «мөэ-ээ» гэн, урда хүлөөрөө газар сохисогооно. Тиигээд тархяа доошонь гунхуулаад, хоёр эбэрээ ёдойлгон, хэрэлсын доодо табсан дээрэ һууһан Балдоржо ахайень тэдэнээрээ догоодожо, газар дээрэ унагаагаад, тархиинь хажууда ошожо тогтоно. Балдоржо аалиханаар энеэгээд: «Хүхөөдэй, хайрлыш, хэшээгыш! Табииш намайе!» — гэнэ. Тархяа һэжэрэн маараад, Хүхөөдэй халта саашаа боломсоороо, Балдоржые тоохоёо болиһон юм шэнги байхадаа, бодохоёо һанахадань лэ, һүүлээ ёдогонуулан мүргэхэеэ забдана. Иигэжэ садатараа наадаад, Балдоржые одоол орхижо, хэрэлсы дээрэ һууһан нагаса баабайн үбдэгые эбэрээрээ дайрасагаан, аалиханаар маарана.

— Энэ бузаршни гүйраншалжа байнал. Пилмаагай хилээмэнэй амта нэгэ үзөө хадаа абажал һалаха шолмо! Сэдэбнай хилээмэеэ үгэхэеэ болёо ха юм. Энэ шолмошни баһаш ухаатай амитан даа. Юундэ Папансагтай муудаа гэжэ һананат? Энэ хулгайша шолмошни эдихэ юумэнэйнь үлөөдэһэ үрэбхижэ байһаар, Папансагта баригдаа. Амбаарай урдахи үрмэдүүл соо хэбтэһэнээ тэрэнь гараад, шиидшье гэнгүй гүйжэ ерэхэдээ, борьбыень хазаадхёо. Тэрэ жаахан амитаниие тэһэ дэбһэхэ һааб даа. Тиигээгүй. Муу юумэндэ орохо байһанаа ойлгоһон юм шэнги, эбэрээ ёдойлгон, айлгад гээд талиина һэн. Ээ, Хүхөөдэй, Хүхөөдэй, баһаш һонин амитанши даа. Харыт даа! Айлай гахайнуудые тэбшэһээнь үлдөөд, эдихэ юумыень зооглодог лэ аад, юундэ гэртээ тиигэнэгүйб? Болохогүй гэжэ ойлгоно. Пилмаагай һабаагай амта залуу ябахадаа хоёр-нэгэ үзөөд лэ, энээниие ойлгоо ха юм. Һаа-һаа... Сэдааб! Гэртээ орсод, нэгэ зүһэм хилээмэ абаад ерэлши. Энэ бузаршни хүлһэеэ хүлеэжэ байна. Һаа-һаа..,— гэжэ нагаса баабайнгаа дуугархада, Сэдэб һард бодоод, гэр сооһоо хилээмэ асаржа, Хүхөөдэйдэ эдюулбэ. Энэ үедэ гэрхэн сооһоо Папансагай бишыхан сагаан толботой хабтагар духа үзэгдөөд, нарииханаар хусаан үдэшын һонор агаарые сууряатуулба. Тиихэдэнь ехэл дураа гутангяар турьяад, Хүхөөдэй һаналаа ханангяар холо боложо, модон гэрэй үүдэнэй наана ошожо хэбтэбэ.

Папансаг ехэл сухалтай юумэн монсогонон дүтэлөөд, Хүхөөдэй руу үшөө дахин хусаба. Хүрөө болоо гэжэ тоолоһон хэбэртэй хэрэлсы дээрэ һуугшад уруу эрьелдээд, нагаса баабайнь түрииһөө хазаад татасагааба. Тэрэнь энеэһээр бодоод, хойноһоонь дахан ошоно. Ногоон зүлгэ дээрэ гарахалаараа, байрадаа тогтоод, һүүлээ шарбаганuулан гангиһаба. «Ээ, шолмо!» — гэжэ дуугаараад, Сэдэндоржо газар дээрэ хэбтэбэ. Тэрэл зуура Папансаг баяртайгаар хусаад, ээнэйнгээ һахалые хазан аалиханаар татаад үзэнэ, тиигээд дээрэнь гараад, аалиханаар эрхирэн, эльбэхэеэ забдаһан гарнуудһаа зугадана. Тиигэжэ байтараа, газарта унаад, дураяа гутангяар хусан, холо болоно. Хэрэлсы дээрэ һуугшад уруу хоншоороо үргөөд, тэрэ хусана.

— Шолмошни! Шамтай наадахамни хүрөө болоо гээд, таанадай нэгые ерэг гэжэ байна бэшэ гү? Баһаш ухаатай шолмо даа! — гээд Папансагые хойто хүлһөөнь татахадань, Сэдэндоржоһоо мултаран, тэрэнь хусана. Хэрэлсы дээрэ һуугшад шангаар энеэлдээд, Пилмааһаа бэшэн бууғаад, хорёо соогуураа гүйлдэн, ехэшүүлынь багашуултаяа адли болошоод наадахынь хаража һууһан Пилмаа абгай Хүхөөдэй руу хёлом гэн энеэбхилнэ. Тэрэнь ехэл дураа гутангяар турьяад, һууриһаа бодожо, галай сарайн саагуур ехэл гомдоһон хэбэртэй талииба.

Тиигэһээр үдэшын боро харaан газар дээрэ бууужа, гэдэһээ үлдэһэн, эсэһэн Сэрээниин гонгиножо эхилээд, ехэшүүл тэрэнээ абаад, гэртээ оробо. Папансаг Сэдэб хоёр үлэжэ, үшөө нэгэ бага наадаһаар байтарнь, бүри хасанхы болошобо.

ЛИВАНАЙ ХИЛЭ ДЭЭРЭ

БЕЙРУТ. Ливанда харша шэнэ ээрхэг түримхэй ябуулгада Израиль эдэбхитэй бэлэдхэл хэнэ. Иишэ ороһон мэдээсэлнүүдэй ёһоор, Ливанай газар дээрэ Тель-Авивай хуули бусаар байгуулһан «аюулгүйн байдалай зоно» гэдэгтэ хэдэн зуугаад танкнууд, вертоледууд, артиллериин буу зэбсэгүүд болон дайшалхы бусад техникэ асарагдаа, Израилиин армиин частьнууд Ливанай хилэ тээшэ татагдана. Урда Ливанда добтолон орожо, тэрэнэй бүхы газар дайдые булимтаран абаха гээшэ Израилиин ээрхэг түримхэй бэлдэлгэнүүдэй зорилго болоно гээд политическэ ажаглагшад һанамжална. Тиишэ хэһээлтын отрядууд эльгээгдэнхэй. «Урда Ливанай» армиин дахуулнуудай эмхидэлнүүдтэ тэдэнэр туһалха зэргэтэй юм ха.

ЧИЛИДЭХИ ЗАСАГААРХИДЫЕ БУРУУШААНА

БРЮССЕЛЬ. Хунтын ахалагша Пиночедэй ами наһа хороохо һэдэлгын һүүлээр хүн зониие олоорнь хардажа мүрдэжэ эхилһэн Чилиин сэрэгэй-фашис засагаархидые Юристнүүд — демократуудай уласхоорондын нэгэдэл (МАЮД) буруушааба.

Политическэ оппозициие хэһээхын тулада орон дотор онсо байдал соносхоһон засагаархид хуули буса юумэ хээ гээд МАЮД-ай мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ. Орон дотор конституционно ба демократическа эрхэнүүдые һэргээхын түлөө Чилиин арадай ябуулдаг тэмсэлые дэмжэдэг байһанаа мэдүүлээд, Чилидэ хүнэй эрхэнүүдые хаһаха ябадалда эсэс табихые юристнүүд-демократууд эрилтэ табина гээд документ соо заагдана.

СССР-эй БОЛОН КНР-эй ШЭНЖЭЛЭГШЭДЭЙ УУЛЗАЛГА

ПЕКИН. Аргунь ба Амар мүрэнүүдэй хилэ шадарай участогуудай уһанай баялигуудые комплексноор хэрэглэхэ гурим зохёолгые хүтэлбэрилхэ совет-хитад комисси байгуулха тухай Совет Социалис Республикануудай Союзай правительствын болон Хитадай Арадай Республикын правительствын хоорондохи хэлсээнэй проекты лаблажа, зүбшэхын тулада СССР-эй ба КНР-эй шэнжэлэгшэдэй делегацинуудай уулзалга эндэ сентябриин 18-һаа 25 хүрэтэр болобо. Хэлсээнэй проект зүбшэгдэжэ, уридшалан гар табигдаа.

Уулзалгын үедэ уһанай ажахын ба мелиорациин талаар эрдэм, техникын харилсаа холбоон тухай асуудалаар делегацинуудай толгойлогшонор бодомжонуудаа халан абалсаба.

США-гай ХҮДӨӨ АЖАХЫ ТУШАА

НЬЮ-ЙОРК. США-гай хүдөө ажахы хүшэр хүндэ байдалда ороо, «Ю. С. Ньюс энд уорлд рипорт» гэжэ американ журнал иимэ тобшолол хэбэ. «Ядамаг фермернүүдэй үгыржэ байха үедэ баян фермернүүдтэ улам ехээр баяжаха арга олгодог Рейганэй захиргаанай политика энээнэй шалтаг болоно» гээд журнал тэмдэглэнэ.

Правительствын тусхай мэдээнүүдэй ёһоор, 200 мянган ажахы панхаруудтаха туйлдаа хүрөө. Нёдондо жэлдэ 400 мянган фермернүүд үгырһэн байгаа. Гүрэнэй урьһаламжые хорооżо, хүдөө ажахын продукци худалдан абаха сэнгүүдые зорюута доогуур хэмжээндэ байлгаһанай эсэстэ иимэ юумэн болоно.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

ГЕРОЙН ШАБИНАР, ХАРЮУСЫТ!

Советскэ Союзай Герой, габьяата летчик Петр Тимофеевич Харитонов тухай Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадта олон хүн мэдэхэ юм. Гушаад ондо залуухан Петя Харитонов орон доторнай соносхогдоһон Комсомольск городой барилгада — Амар мүрэн тээшэ ошожо ябаһан аад, Заудинск разъезд дээрэ поездһоо буушоо һэн. Эндэ Сибириин гигант болохо Улаан-Үдын мяха-консервын комбинат баригдажа байгаа бшуу. Пётр Харитонов Улаан-Үдэ ерэмсээрэз тус барилга дээрэ түрүүн модошо дарханаар, һүүлдэнь һургуулиин багшаар хэдэн жэлдэ хүдэлбэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, П. Т. Харитонов дайнай түрүүшын үдэрнүүдтэ фронт мордоо бэлэй. Манай нютагай хүбүүн (гэжэ хэлэхэдэ хамаагүй) лётчик Пётр Харитонов агаарта дайсантай дайлалдан, дайнай түүхэдэ түрүүшынхиеэ фашис самолёдые мүргэжэ унагааһан алдартай. 1941 оной июлиин 8-най «Правда» газетэдэ иигэжэ бэшээтэй: «П. Харитонов, С. Здоровцев ба М. Жуков Советскэ Союзай Геройнуудай бүлэгые нэмээжэ, баатаршалгын мартагдашагүй жэшээ харуулаа».

Мяха-консервын комбинадайхид геройн нэрээр омогорхожо, П. Т. Харитонов тухай түрэл нютагайнгаа хүбүүн шэнгеэр мүнөө һанадаг, хүндэлдэг гээшэ. Тус комбинадай хүдэлмэришэдэй үхибүүдэй һурадаг 31-дэхи дунда һургуули П. Т. Харитоновой нэрэмжэтэ болоожо, геройн Улаан-Үдэдэ хүдэлжэ байһан үе тухай документнүүд, тэрэнтэй суг хүдэлһэн хүнүүдэй хөөрөөнүүд, фото-зурагууд пионернүүдэй таһаг соо олоор суглуулагдаа һэн. Иигэжэ пионернүүдэй үүсхэлээр һургуули соо геройн ёһотой музей байгуулагдаһан юм.

Өөрынгөө нэрэ зүүһэн музей тухай дууланһан, мүнөө Донецк городто ажаһуудаг Пётр Тимофеевич Улаан-Үдын пионернүүдтэ бэшэг эльгээхэдээ, иигэжэ бэшээ һэн: «Ганса намаар бү һонирхогты. Минии тоо, бэшэгтэ һургаһан хүбүүд, басагад танай городто олон байха. Тэдэнэр лэ гүлмэрхэн гараараа дайнай үеын хүндэ хүшэр ажалые хэдэг байгаа ха юм. Наһанайнь намтар миниихиһээ дутуу бэшэ һонирхолтой байхал».

Пионернүүд геройн хэлэһэн үгэнүүдые даабари мэтээр угтажа, тэрэнэй шабинарые бэдэржэ эхилбэ. П. Т. Харитоновой түрэлэй хүн, колбаса хэдэг заводой лифтёр П. В. Седышева һургуулиин музейдэ дайнай урда тээ буулгаһан фото-зураг бэлэглэжэ, ехэ туһа хүргөө.

Дайнай эхилхэдэ, Харитоновой шабинар фронт уруу эльгээхыень гуйжа, военкомадай богоһо элээлсэһэн байха. Тэд «дан залууш» гэһэн үгэ тэдэниие һөөргэнь бусаадаг байгаа бшуу. Нэгэ- хоёрынь фронтдо мордожо, фашис дайсанһаа Эхэ ороноо хамгаалан, шанга тулалдаануудта баатарай ухэлээр унаһан юм. Харин фронтдо абтаагүй 15—16-тай басагад, хүбүүд, мяха-консервын комбинадай хүйтэн цехүүдтэ, эхэ, эсэгынгээ ажалай һууринуудые эзэлэн, ехэшүүлэй нормые хоёр-гурба дахин үлүүлэн дүүргэлсэдэг һэн.

Южный тосхондо геройн һурагша М. П. Емельянова ажаһуудаг. Дайнай эхилхэдэ, 16-тай Маша Емельянова эхэ, эсэгынгээ хүдэлжэ байһан мяха-консервын комбинадта мал үүсэлэлгын цехтэ хүдэлжэ эхилээ. Мал үүсэлхэ гээшэ эрэ хүнэй хэрэг. Теэд дайнда мордоһон эрэшүүлые хаа хаанагүй эхэнэрнүүд, залуу хүбүүд, басагад һэлгээ бшуу. Тэрэ үедэ мал үүсэлэлгын цехтэ Н. Рязанова, Т. Коркина, Л. Аношкина, Н. Калдина, П. Дементьева, А. Пелагина хоёр-гурбан нормо дүүргэдэг алдартай бэлэй. Залуухан Маша Емельянова ажалай түрүүшүүлһээ гээгдэдэггүй һэн. Советскэ Союзай Герой П. Т. Харитоновой шаби байһан гэжэ мэдэхэдээ, «Багшаяа һажаажа герой шэнгеэр хүдэлнэш» гэжэ хүн зон Машада хэлэдэг һэн.

Хоёр ахаяа фронт мордохуулжа, эрэлхэг зүрхэ зүрхэлһэн 16-тай Шура Воробьева дайнай эхилһэн сагһаа хойшо комбинадай консервэ ябталдаг цехтэ суудхын 14—16 час соо хүдэлдэг байгаа. Бухэли һүниндөөшье хүдэлжэ, фронт уруу эльгээгдэхэ вагонуудые бушуу түргэн консервэнүүдээр дүүргэхэ хэрэг гарадаг һэн. Консервэ ябталха хайрсагууд дуташаха, һүбэлгэн ухаагаа гүйлгэн, боошхонууд, элдэб амһартануудсоо мяха дараха саг ерэдэг бэлэй.

Петр Тимофеевич Харитоновой олон тоото шабинар дайнай үеын хүшэр хүндэ сагта ажалай баатаршалгануудые харуулжа, наһанайнь эхиндэ уулзаһан геройн хэшээлнүүдые, һургаалнуудые, бодото дээрэнь бэелүүлээ. Эхэ орондоо дуратайгаар, социалис ажабайдалда, Коммунис партида хэтэ мүнхын найдалтайгаар хүмүүжүүлһэн Петр Тимофеевичэй һаруул дүрэ тэдэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ хэтэ мүнхэдөө үлөө бшуу.

....Холын Донецкһээ Советскэ Союзай Герой Петр Тимофеевич Харитонов залуу наһанайнгаа үнгэрһэн Улаан-Үдэ город айлшалжа, мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэдтэй уулзаһан, 31-дэхи дунда һургуулиин пионернүүдэй хэрэгүүдээр һонирхожо, музейн амжалтануудые бахархан, пионернүүдтэ баяр хүргөө һэн. Герой зарим шабинартаяа уулзажа, ажалаар дүүрэһэн залуу наһан тухай һонирхолтой хөөрэлдөөн үнгэрөө бэлэй.

Л. СИНЕГРИБОВ,
журналист.

Спорт

СПАРТАКИАДЫН АБСОЛЮТНА ЧЕМПИОН

Һур харбалгаар СССР-эй арадуудай зунай IX Спартакиадын түрүү һуури эзэлхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөн һаяхан Москвагай Крылатскадахи олимпийскэ сагаалсэ дээрэ үнгэргэгдэбэ. Манай ороной бүхы шэхүү сэюзна республиканауудай, мүн Москва болон Ленинград хотонуудай 23 хүрэтэр наһанай зуу гаран мэргэшүүл хабаадаһан байгаа. Оронойнмнай суглуулагдамал командын бүридэлдэ ородог уласхоорондын классай спортын 16 мастер тэдэнэй дунда бии һэн.

Бороо хуратай, хүрилгөөлһэн шанга һапхитай байһан дээрэһээнь харбагшадай үрэ дүнгүүд тиимэшье үндэр бэшэ байгаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Сэхыень хэлэбэл, дүрбэн үдэрэй туршада иимэ сагай уларилда номо һаадагаа дэлижэ татаад, 280 годли тодо мэргэнээр табиха гээшэ юрын хэрэг бэшэ юм ааб даа. Эндэ нугаршагүй хүсэл эрмэлзэл, эрэлхэг зориг хэрэгтэй бшуу.

Түрүүшын хоёр үдэрэй дүнгүүдээр гэхэ гү, али М-1 упражненеэр командна үрэ дүн согсологдоһон байгаа. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа Украинын мэргэшүүл онсо шалгаржа, Спартакиадын чемпионууд болобо. Белоруссиин ССР-эй басагад—хоёрдохи, Россин Федерациин команда гурбадахи һууринуудые эзэлээ. Эрэшүүл соохоо москвагайхид илаһан байха юм. РСФСР-эй харбагшад—мүнгэн, Казахстанай түлөөлэгшэд бронзо медальнуудаар шагнагдаба.

Хубиин тоосоогоор эхэнэрнүүд сооһоо Белоруссиин суглуулагдамал командын гэшүүн, уласхоорондын классай спортын мастер Елена Марфель амжалта туйлажа, алтан медальда хүртөө. Татьяна Мунтян (Украина) хоёрдохи һуури эзэлһэн байна.

Эрэшүүлэй дунда илангаяа шанга тэмсэл болобо. Түрүүшын үдэрһөө хойшо спортын мастер Анатолий Петровичев (Москва) урагшаа гараа һэн. Имагтал мүрысөөнэй гурбадахи үдэр манай республикын түлөөлэгшэ, спортын мастер Валентин Дарханов («Динамо») годлинуудаа хойно хойноһоонь мэргэнээр табижа, түрүү һуури эзэлжэ ябагшые хүсэһэн байха юм. Саашадаа тэрэ эдэбхиеэ улам эршэдхэн, М-2 упражненеэр харбахадаа, дүн хамта 2383 очко тудажэ, СССР-эй арадуудай зунай IX Спартакиадын абсолютна чемпион болобо. Тиихэдээ тэрэ гурбан зайда—70, 50 болон 30 метртэ — илалта туйлаа. Энэ амжалтадань «Динамо» бүлгэмэй Буряадай республиканска соведэй дэргэдэхи Олимпиадада бэлэдхэлэй түбэй тренернүүд— уласхоорондын классай спортын мастернууд, СССР-эй габьяатэ тренер М. Ю. Дабаев болон А. Б. Бутхаев ехэ габьяатай юм.

Валентинай дүү — Буряадай багшанарай институдай студент, спортын мастер Владлен Дархановай долоодохи һууридa гараһаниинь һайшаалтай. Тэрэнэй үшөө нэгэ дүү хүбүүн — бэйгша ондо Улаан-Үдын 3-дахи дунда һургуули дүүргэһэн спортын мастер Виталий мүн лэ энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадахадаа болохо һэн. Зүгөөр тэрэ һур харбалгаар залуушуулай дунда СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Латвиин ССР-эй Даугавпилс хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хабаадаба. Эсэгын гурбан хүбүүд. Гурбуулаа спортын мастернууд. Ёһоор лэ гээшэ.

Валентин Дарханов энэ жэлдэ Зүүн Сибириин технологическа институт дүүргэжэ, инженер-технологой мэргэжэлтэй болоо.

Тэрэ спортын элдэб зүйлөөр һонирхоһон, эрхилһэн намтартай. Һаял хада арба гаража ябахадаа, Валентин арһан бээлэйдэ зүрхэ сэдьхэлээрээ эзэлэгдээ һэн. Тиигэжэ тэрэ республиканска хүүгэдэй спортын һургуулида һорилго бэлэдхэл хэжэ, түрүүшын амжалта туйлаһан юм. Хэдэн жэл удаагуур Валя эдиршүүлэй, залуушуулай дундаһаа боксоор республикын чемпион болоожо, спортын мастерта кандидадай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байгаа. Саашадаа мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлбэл, арга дүрэеэ мүлибэл, тэрэ боксоор СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэхэ арга боломжотой бэлэй.

Гэбэшье нэгэтэ үдэр В. Дархановай арһан бээлэйнүүдээ хадааһанда үлгэжэ, элинсэг хулинсагуудайнгаа эрхилдэг байһан спортын эртэ урдын зүйлые шэлээд, номо годли гартаа барихадань, тренерынь, нүхэдынь гайхан гэлылдэһэн юм. Зүгөөр эдир хүбүүнэй иимэ шиидхэбэри хубилгагдашагүй, холын хараа бодолтой байгаа.

Набтаршаг аад, хүдэр шамбай бэетэй, хурса хёрхо харасатай хүбүүн хоёр жэл соо эршэмтэйгээр һорилго хэхэдээ, һур харбалгаар СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргээ һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Валентин республикынгаа суглуулагдамал командын бүридэлдэ ородог. Эрэшүүлэй дундаһаа Буряадай АССР-эй чемпион болонхой.

—Валентинай спортивна зам ходоодоо сарюун, жэгдэ һайн байгаа гэхын аргагүй. Техническэ дээдэ һургуулида һураха зуураа, спорт эрхилхэ гээшэ тиимэ юрын хэрэг бэшэ. Һуралсалдань, мүн спортдошье тэрэнэй урда ехэ бэрхэшээл түбэгүүд тохёолдоһон байха. Тиигээшье һаань, Валя зоригоо мохонгүй, номоо үзэдэг, һорилго бэлэдхэл хэдэг һэн. Юрэдөө, тэрэ ажалша бүхэриг, урдаа табиһан зорилгоёо заабол дүүргэхэ ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһаараа бусадһаа шалгардаг. Эдэ бүгэдэ амжалтынь эшэ үндэһэн болоно. Гадна тэрэ түбшэн даруу зантай, дүүнэртээ, нүхэдтөө туһалхыел хүсэжэ ябадаг хүн юм,—гэжэ тэрэнэй тренернүүдэй нэгэн Аркадий Бурхисанович Бутхаев хөөрэнэ.

Зүб даа. Урагшаа һанаатай иимэл хүн урдаа табиһан зорилгодоо хүрэдэг, амжалта туйладаг гээшэ. Һүүлэй хоёр жэлдэ туйлаһан үрэ дүнгүүдынь энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ.

Һур харбалгаар «Динамо» бүлгэмэй Россин соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө нёдондо жэл Уфа хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Буряадай республиканска соведэй команда илажа гараа һэн. Эндэ Валентин Дарханов бронзо медаляар шагнагдажа, энэ амжалтада ехэ хубитаяа оруулһан юм. Удаань Армениин кубогта хүртэхын түлөө Ереван хотодо болоһон наадандa В. Дарханов эрхимлэжэ, алтан медаляар шагнагдаба. Һүүлээрнь Швециин болон РСФСР-эй суглуулагдамал командануудай хоорондо Москвада болоһон нүхэд ёһоной уулзалгада Россин Федерациин мэргэшүүлэй туйлаһан илалтада Валентинай туһа нэмэри мүн лэ ехэ.

Бэйгша он тэрээндэ яһала урагшатайгаар эхилээ һэн. Апрелиин эхеэр Душанбе хотодо болоһон ороной эрхим бэрхэ мэргэшүүлэй мүрысөөндэ комсомол хүбүүн тиимэ дээгүүр һуури эзэлээгүйшье һаа, өөрынгөө арга боломжодо улам этигэһэн байгаа. Уданшьегүй РСФСР-эй кубогта хүртэхын түлөө Дагестанай АССР-эй ниислэл —Махачкала хотодо болоһон мүрысөөндэ Буряад ороной команда шалгаржа, кубогта хүртөө һэн. Манай командын гэшүүн — уласхоорондын классай спортын мастер Цыбикмит Бумбошкина спортын мастер Валентин Дарханов хоёр илаһан байгаа.

РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө июнь һарын тэн багта Орел хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Шэтын областиин болон Буряадай АССР-эй суглуулагдамал командануудай хоорондо айхабтар шанга тэмсэл болобо. Һүүлшын годли хүрэтэр алиниинь-шье урагшаа гаража шадабагүй. Тиигэжэ тэдэ хоюулаа тон эдли очко абаба—14709 очко. Имагтал сагаалсын голые эгээл оло дахин тудаһаараа Шэтын областиин мэргэшүүл түрүү һуури эзэлээ һэн. Эндэ Валентин Дарханов 2466 очко абажа бронзо медаляар шагнагдаба.

Иигэжэл нютагаймнай хүбүүнэй ехэ илалтын үндэһэ һуури табигдаһан байха юм.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Валентин Дарханов.

В. ПЛУТТЫН фото.

ФУТБОЛ

МҮНӨӨ ДЭЭРЭЭ ДОЛООДОХИ ҺУУРИДА

«Сэлэнгэ» командын футболистнууд хабарһаа хойшо хэр зэргэ наадааб, саашадаа ямар тобшолол хэхээр гээшэбибди гэһэн һанал бодолдо абтаба. Юуб гэхэдэ, «Сэлэнгын» футболистнууд үнгэрөөд байһан үе соо һанаһанда хүрэжэ наадаагүй бшуу. Мүнөө эдэнэр мүрысөөнэй таблицада долоодохи һуури эзэлжэ ябана. Эдэнэр хоёр уулзалга үнгэргэхөөр Алас-Дурна хизаарай футболистнуудтай наадахаяа ошоһон байна. Эдэнэрэй нэгэ «бүдэрөөл» һаа, хэдэн һуури сухарихань ойлгосотой.

Тюмениин «Геолог», Омскын «Иртыш», Барнаулай «Динамо» командануд зонын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө хабарһаа үсэд нэтэрүүгээр наадажа ябана. «Геологой» футболистнууд һүүлшын гурбан уулзалгада Рубцовскын «Торпедо», Владивостогой «Луч» (гэртэнь) командануудые 2:0, 5:1 гэһэн тоотойгоор шүүһэн, Находкын «Океантай» тэнсэһэн (1:1) байна. Тиихэдээ мүрысөөнэй таблицада түрүү һуурида гараба. Харин «Иртышэй» футболистнууд өөрынгөө стадион дээрэ Барнаулай футболистнуудтай—1:1, айлшалхадаа «Океанай» командатай мүн лэ 1:1 гэһэн тоотойгоор тэнсээ ха юм. Мүн Владивостогой футболистнуудта айлшалхадаа диилэжэ (1:2), хоёрдохи һуурида түригдэшөө. Тэрэшэлэн Барнаулай «Динамо» командынхид «Металлургые» 3:2 гэһэн тоотойгоор шүүһэн, үшөө нэгэ уулзалгаяа тэнсэжэ (1:1), түрүүшын хоёр һуури эзэлһэн командануудай хойноньоробо.

Мүрысөөнэй таблицада түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн командануудай хойноһоо Эрхүүгэй «Звезда», Находкын «Океан» болон бусад нүгөөдэ командануд һубарилдаба. «Звездагай» футболистнууд энэ үе соогоо Шэтын «Локомотив» (2:2), Благовещенскын «Амур» командые 1:0 гэһэн тоотойгоор шүүһэн, Комсомольскын футболистнуудтай тэнсэһэн (3:3) байба.

Эдэнэр удаадахи хоёр уулзалгаяа «Иртыш», «Геологой» стадионууд дээрэ үнгэргэхэ юм. Дахинаа зонынгоо футболистнуудтай наадажа эхилһэн Находкын футболистнууд ёһото наадаяа оложо эхилээ ха. Эдэнэрэй удаа манай «Сэлэнгэ», Благовещенскын «Амур» командануд оронхой.

«Сэлэнгын» футболистнууд хорин гурбадахи наадаяа өөрынгөө стадион дээрэ октябриин 3-да үнгэргэхэ юм. Айлшаар манайда Тюмениин футболистнууд ерэхэнь.

Уншагшадай анхаралда мүнөөдэрэй байдалаар мүрысөөнэй таблица толилогдоно.

Командануд	наадаа	шүүгээ	тэнсээ	шүүгдээ	бүмбэгэ	Очко
«Геолог» Тюмень	20	13	6	1	39—15	32
«Иртыш» Омск	20	12	6	2	36—15	30
«Динамо» Барнаул	20	12	5	3	43—20	29
«Зпезда» Эрхүү	20	11	5	4	30—20	27
«Океан» Находка	21	8	7	6	22—17	23
«Амур» Благовещенск	21	7	8	6	13—15	22
«Сэлэнгэ» Улаан-Үдэ	20	7	4	9	20—26	18
«Локомотив» Шэтэ	20	5	8	7	12—21	18
«Торпедо» Рубцовск	21	5	6	10	25—35	16
«Автомобилист» (Красноярск)	20	5	6	9	16—26	16
«Амур» Комсомольск	21	4	7	10	21—19	15
«Луч» Владивосток	21	3	8	10	11—28	14
«Манометр» Томск	20	5	3	12	14—22	13
«Металлург» Новокузнецк	20	5	3	12	22—33	13

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

1986 оной сентябриин 21-дэ үнгэргэгдэһэн 38-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«45-һаа 6-ень тааха спортлото»: 733.058 билет ороо. Зургаан номер (1 карточка) тааһан хүнүүд—10,000 түхэриг, табан номер (62 карточка) таагшад—709 түхэриг, дүрбэн номер (2.274 карточка) тааһан хүнүүд—29 түхэриг, гурбан номер (35.496 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 5.780.376 билет ороо. Табан номер (24 карточка) тааһан хүнүүд—10.000 түхэриг, дүрбэн номер (5.005 карточка) таагшад—125 түхэриг, гурбан номер (172.996 карточка) тааһан хүнүүд 5 түхэриг абаха.

38-дахи тиражай биледүүдээр, 29-һөө 38-дахи тираж хүрэтэр хабаадаһан 10 тиражай биледүүдээр шүүбэринүүд октябриин 6-һаа ноябриин 6 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

Уласхоорондын шэнжэлгэ

БОДОМЖОТОЙ БАЙХА—ҮЕ САГАЙ ЭРИЛТЭ

Мүнөө үеын онсо шухала асуудалнуудаар өөрынгөө политикые дэлхэйн хүн зондо эли тодоор, бодото жэшээ баримтатайгаар ойлгуулха, дайн ба эб найрамдалай асуудалнуудта хэр харюусалгатайгаар хандажа байһанаа харуулха таатай зохид арга боломжо Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин үндэр трибуна гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ олгоно. Тиимэл байһан хадань ООН-ой Генеральна Ассамблейн Нью-Йоркдо болоожо байһан 41-дэхи сесси дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. А. Шеварднадзиин ба США-гай президент Р. Рейганэй хэлэһэн үгэнүүд хаа хаанагүй үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Тэдэ үгэнүүдые зэргэшүүлэн харахада мүнөө үе сагай ажамидаралай онсо шухала асуудалнуудта Москва ба Вашингтоной ондо ондоогоор хандажа байһаниинь үшөө дахин эли болоно. Иимэ сасуулалта хэһэн Парижда гарадаг «Юманите» газетэ Советскэ Союзаар дурадхагдажа байһан эб найрамдалта эдэбхи үүсхэлнүүдые «бодомжотой байха уряа» гэжэ нэрлэнхэй.

Эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ тодорхой алхам хэхээр, тобшолон хэлэбэл, ямаршье сагта ба ямаршье газарта, тэрэ тоодо, энэ агууехэ үйлэ хэрэгтэ дэлхэйн нэгэдэлэй хабаадалсахын тулада ООН-ойшье байрада ядерна зэбсэгэй туршалгануудые гүйсэд дүүрэнээр хорихо тухай договорто гар табихаар СССР-эй бэлэн байһан ушар уласхоорондын байдалые шэнжэлэгшэдтэ айхабтар ехээр нүлөөлбэ. Энэ шухала хэрэгые элдэб аргаар бэелүүлхын тулада хиналта, шалгалта хангалгада өөрынгөө зүбшөөлые үгэжэ байһанаа Советскэ Союз үшөө дахин гэршэлэн харуулаа.

Гэхэтэй хамта Америкын захиргаан буу зэбсэгүүдые хураан абалгын талаар бодото хэмжээ ябуулгые хүб... шашалгаар далдалхые орол... президент Рейганэй ООН-... тэрэ хүсэлдэнь бодото гэрш... бэ. Сэрэгэй хүсэнэй талаар ... тай болохо гэһэн США-гай ... зорилго хубилнагүй, тэдэ тэ... нэ. ОСВ-1, ОСВ-2 гэдэг догов... дэһэн, ракетэнүүдһээ бэеэ ... лаар договорто добтолго бо... тоной ябуулганууд имагтал ... талаар булюу байдалтай бо... зорюулагданхай. «Бэеэ хамга... гическэ үүсхэл» гэдэгынь бэ... зорилготой.

СССР-эй хараа бодомжын ... лис оронуудаар дурадхагда... уласхоорондын аюулгүй бай... ниитын системэ гансахан яд... буулинай зэбсэгүүдые усадха... на бэшэ, харин ондоошье, ... мическэ зэбсэгүүдые оруулх... хүтэлбэриин һанамжын ёһоо... химическэ зэбсэгһээ сүлөө... шиидхэгдэхэ тээшээ дүтэлэнх... гай бинарна зэбсэг бии боло... рээндэ һаад тохёолдуулжа б... шье хүсэ, тэрэ тоодо юрын ... зэбсэгтэ хүсэ хэрэглэхэгүйн ... хүсэнүүдэй урда урдаһаа туй... шахардуу шанга байдалые ... һуларуулхын түлөө СССР орол... на.

ООН-ой Генеральна секре... Куэльяр Э. А. Шеварднадз... дэ «онсо шухала» гэһэн сэгнэ... доторнь уласхоорондын нэх... анхарал хандуулмаар бүтэмж... нэ хараа бодол бии» гэдэ т...

ПОЛИТИЧЕСКЭ ХҮСЭЛЭЙ БИИ БАЙБАЛ

Европодо бэе бэедээ этигэл найдабаритай байлгые бэхижүүлхэ, аюулгүй байдал хангаха ба буу зэбсэгүүдые хураан абаха хэмжээнүүдэй талаар Стокгольмдо болоһон конференциин түрүүшын шата дүүрэбэ. Тэндэ уласхоорондын шахардуу шанга байдалые һуларуулгада ехэхэн алхам урагшаа хэгдэбэ гэһэн сэгнэлтэ үгтөө. Швециин ниислэлдэ тон шухала иимэ шиидхэбэри абтаа: Европо түбидэ дайнай һүжэржэ боломо аюулые багадхаха, аюулгүй байдал ба туйлагдаһан хэлсээнүүдтэ хабаадагшадай дунда этигэл найдабари бэхижүүлхэ талаар политическэ ба сэрэгэй-техническэ хэмжээнүүдэй бүхэли комплекс зүбшэн харагдаа. Иигэжэ 11 жэлэй саана Хельсинкидэ эхилэгдэһэн ниитэ Европын хэмжээ ябуулгануудай ажабайдалда ашатай туһатай байхань эли тодоор гэршэлэн харуулагдаба. «Политическэ хүсэл эрмэлзэлэй бии гээшэ һаа, орёо бэрхэшээлтэ эрхэ байдалдашье аюулгүй байдалай асуудалаар үгеэ ойлголсожо болохо байһание Стокгольм гэршэлэн харуулаа», — гээд Стокгольмско конференциин дүнгөөр М. С. Горбачевой хэһэн мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Конференцидэ хабаадагшад сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй гү, али хүсэ хэрэглэлгээр заналта хэжэ болохогүй ёһо гуримые хүндэлхэ ба бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэжэ үгеэ ойлголсобо. Газараар дабшадаг сэрэгтэ адагынь 13 мянган хүн ба 300 танкын хабаадалгатай хэмжээнһээ эхилээд сэрэгэй бүхы ябуулганууд тухай уридшалан бэе бэедээ мэдээсэдэг байха гэжэ Европын гүрэнүүд, США ба Канада зүбшөөгөө. Сэрэгэй иимэ ябуулгануудай түсэбүүдые жэл бүхэндэ бэе бэедээ үгэлсэжэ байха ба хойноһоонь ажаглан хаража байха гэжэ хэлсэнхэй. Хэлсээндэ хабаадагша гүрэн бүхэн хэлсээндэ хабаадаһан нүгөөдэ ямаршье гүрэнэй газар дээрэ шалгалта хэхэ эрхэтэй болоо. Һайшаалтай үшөө нэгэ үрэ дүн юуб гэхэдэ, хүниие алаха гүрэнэй политикые оруулалсан, хүн зониие алаха ябадалда эсэргүү хамтын тэ... жэ бүхы оронууд зүбшөөгөө.

Стокгольмдо туйлагдаһан ... ОСВ-2 гэдэг совет-америк... һүүлээр сэрэгэй-политическ... ба баруун оронуудай хоор... даһан түрүүшын томо хэлсэ... договорнуудта, тэрэ тоо... Договорой оронуудай дура... най ёһоор, Европодохи с... буу зэбсэгүүдые горитой... тухай хэлсээ баталалгада т... дэһэ һууринь болоожо үгэз...

Европын гүрэнүүдэй поли... ябуулагшад, хэблэл туйлагд... сээндэ һайшааһан сэгнэлт... циин ниислэлдэ баталан аб... документ хадаа «тэсэбэрит... сэнүүдэй, бэе бэедээ этиг... этигэхэ ябадалай илаха арг... байһание гэршэлһэн амжал... Парижда тунхаглаһан мэдү... Франциин президент Ф. Ми... Буу зэбсэгүүдые хиналта д... зүүн болон баруун оронууд... харилсаануудые үргэдхэлгэ... шэнэ һабагша Стокгольмһоо... болохо гээд ФРГ-гэй канц... тэмдэглээ.

Гэбэшье Стокгольмдо бо... ренциин, амжалтаар дурав... сухалаа орьёлуулһан, шахар... һуларуулха дурагүй, буу зэбс... ехээр гаргахые хүсэдэг, б... гэхэ хүсэлгүй хүнүүд бии. Тэр... түрүүн НАТО-гай ээрхэг ... ба США мүн болоно. Европ... лые» муудхаахын, бүрхэг бол... тэдэн хүсэ шадалаа гам... тиигээшье һаань, эб найр... буу зэбсэг хураахын, арад... дохи этигэл найдабариин т... дэй эсэсэй эсэстэ илажа гар... тай.

ВАШИНГТОНОЙ БААЛАЛТАДА ОРОНГҮЙ

США ошоһон Филиппинэй президент Корасон Акино орон нютагаа бусажа ерэбэ. Тэрэнэй тиишэ ошоһон гол зорилгонь гэхэдэ, экономическа нэмэлтэ туһаламжа гуйлга, оронойнгоо гадаадын асари ехэ үри зээлие түлэхэ эрхэ нүхэсэлые шэнээр хараха гэһэн байгаа. Филиппинэй экономикын айхабтар хүндэ хүшэр байдалда Сагаан байшангай анхарал хандуулхыень К. Акино оролдоо. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада оронойнь национальна продукт үйлэдбэрилгэ тогтуурингүйгөөр доошолно, ажал хэжэ шадаха хүн зонойнь 40 процент хүдэлмэригүй, аяар 26 миллиард доллар гадаадын үри зээлитэй энэ гүрэнэй экспортһээ ороһон олзын хахадынь зээлиин түлэбэридэ гаргашалагдана.

Филиппинэй финансово-экономическа хүндэ хүшэр байдалые хүнгэдхэлгэдэ США туһалха бээ гэһэн найдабаринь бүтэмжэгүй байшоо. Гол түлэбыень абахада, Вашингтон Пентагоной баазануудай байрлаһан Филиппинэй газарай түлөө зээлиеэ түлэхэ хэрэгтэ зүбшөөлөө үгөөд лэ дүүрэ. Бэрхэшээлтэ байдалда ороһон нүхэртөө иимэ харуу хатуу байлгын ушар шалтагаан юун гээшэб?

Президент Акино гэгшын США ошоод байха үедэ оронойнгоо үндэһэн хуулиие зохёожо байһан Филиппинэй конституционно комисси американ сэрэгэй объектнүүдэй байрлаһан районуудые оруулалсан, республикынгаа газар дээрэ ядерна зэбсэгүүдые тодхохо ябадалые хориһон статьягай проектые нэгэн дуугаар һайшааржаһёо ха юм. Эндэ нэн ... гай сэрэгэй Субик-бей ба К... дэг тон томо баазанууд туха...

«Вашингтон пост» газета... ёһоор, США-гай союзник ба... ной президентдэ «демокра... лай» үгтэһэндэ ямаршье г... Сенадай бүридэлэй республ... хидые толгойлогшо Робер... иигэжэ мэдүүлээ: Филиппин... ционо комисси тэндэхи аме... нуудай ерээдүйе «ехэхэн ас... табиба. Тиимэ ушарһаа се... экономическа нэмэлтэ туһа... дурадхалые һайшаангүй б... Хэрбээ Пентагоной объекти... заяанай национальна асуул... болоо һаань, «Филиппин хар...

Нюуса далдагүй, бүдүүг... хэды хэгдээшье һаа, през... США-гай тусхай тушаалта... болохо һэдэлгэнүүдые эрид... «Илангаяа филиппин арда... тухай хэлэгдэжэ байхада н... эрхэ хэндэшье үгтөөгүй... ошохо үедэнь суг ябалса... журналистнуудта тэрэ мэдүү...

Филиппиндэхи американ ... нууд тухай договорой бол... дүүрэхэеэ байна. Вашингтон ... наахын түлөө үсэд нэтэрүүгэ...

Сагай уларил

МҮНӨӨДЭР республикадамнай бүрхэжэ, сэлмэжэ байха. Шииг нойтон орохогүй. Баруун тээһээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 10—15, хойто нютагуудта 5—10 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

УЛААН-ҮДЭ хотодо бүрхэжэ, сэлмэжэ байха. Үдэртөө 13—15 градус дулаан болохоор хараалагдана.

Октябриин 1-дэ, 2-то бүрхэгшэг байха. 2-ой үдэр зарим нютагуудта багаханаар бороо, нойтон саһан орожо магад.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Өөртөө эрилтэ» — түрүү бэшэг. «Таряанай урасхаал»—Ч. Гомбоинай репортаж. Мал ажал — онсо шухала һалбари. «Нюуса бэшэ «нюусанууд»—А. Калашниковай статья. КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө» — материалнуудай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. Дүй дүршэлһөө. «Эрхээ гүйсэд дүүрэн хэрэглэхэ»—В. Шевцовой статья. «Журам—экономическа категори»—Д. Санжиевай статья. «Нэгэтэ худалаар хэлээд...» —А. Митниковэй фельетон. «Туршалга, гомдол, бэшэгүүд гү, али дахин автобусууд тухай»—Д. Яринаинай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Хүшэр хэрэг» — Н. Смирновой статья. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд. **Дүрбэдэхи хуудаһанда.** «Блицкригэй хосоролго»—ТАСС-ай материал. Хүбүүднай сэрэгэй алба гарана. «Танк — найдамтай зэбсэг» — Г. Романюгай статья. Хэншье, юуншье мартагдаагүй.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 —Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.10—«Наше призвание» — уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 15.30—Шэнэ һонин. 15.50—«Хүн ба байгаали». 16.30—«Россияночка» ансамбль дуулаха, хатарха. 16.55 —«Үхибүүдтэ, ангуудай гүлгэд тухай». **Улаан-Үдэ.** 17.30— —«Байгалай үмэнэхи газар дээрэ». 18.10—«Байгал»—мэдээсэлэй программа. **Москва.** 18.30 —«Наше призвание»—2-дохи сери. 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». **Улаан-Үдэ. 20.00—«Буряадай АССР-эй соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй V съездые угтуулан».** Үзэл сурталай эдэбхитэдтэ журнал. 20.45—Киноочерк. **Москва.** 20.55 — Гетё. «Фауст» трагедиһээ хэһэг. 1-дэхи хубинь. 22.00—Время». 22.35 — Гете. «Фауст» трагедиһээ хэһэг. 2-дохи хубинь. 23.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15, 10.35—Байгаали шэнжэлгэ. 2-дохи класс. 9.55 —Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.05—13.40—Француз хэлэн. 10.55—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 11.05—СПТУ-гай һурагшадта. Гоё һайханиие ойлгожо һураха. 11.35, 12.40—Түүхэ. 6-дахи класс. 12.05—«Шатарай һургуули». 14.10—Түүхын хэшээлнүүд. 14.55 — Шэнэ һонин. 17.30—Баримтата фильм. 18.10 — Волейболоор дэлхэйн чемпионат. Эрэшүүл. **Улаан-Үдэ.** 18.30—Сонсхолнууд. 18.40 — «Хэзээдэ бэлэн!» гэһэн бүхэсоюзна жагсаалай түгэсхэлэй шатада республикын пионернүүдэй бэлдэлгэ тухай. 19.10—Шэнэ һонин (буряадаар). 19.25—«Песни Пармы моей» — фильм-концерт. Мос... шүүлдэ мун... Концерт. 20... артистов Пен... баримтата ф... 20.55—Хүүгэ... **Москва.** 21.00—... согты, багшн... реттын артист... 22.00—Время. ... настных дня... фильм. 23.30 ... СССР-эй чемп... «Динамо» (Мос...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95. Собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Закаменск—34-33, п. Кырен — 91-7-18, г. Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР ... делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 3... Н-03647, Заказ № 225, Индекс 046...